

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארץ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעזרמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא

בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת בהעלותך תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חזקין. פרק ראשון - הכל שוחטין דף כד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"
רש"י

ושהם וזוהק - ושחט אותה לפניו, דכתיב: "זאת חזקת התורה". וכל חיוב דכתיב חזקת - לעיכובא. ואיכא לריבוי מלות אחריהא בכל חומרה, מי לא דרשין קל וחומר לריבוי, ועיכובא דחזקה למילי אחריהא? וכל נבי יום הכפורים - דכתיב: גורל: ותן אתיו על שני גזי, וכתבי חזקה בסוף הפרשה, ואי לא דכתיב מיטשן בדריא ולא מקדש בלא גורל, הוה מריבין בקל וחומר דקדוש על ידי קריאת שם בלא גורל: ודתיא - הגורל לה ועשוהו טהא, ומשמע: הגורל עשוהו טהא בפנילוהו עליו, ואין קריאת השם עשוהו טהא, שאם מזה: חזקתו הוה לעזאל - אין נקבעים בכך. ומגילי עליהם, אם הגורל משנה לא קביעות קריאת שם, ודחליבם אתר - הגורל, שיכול להיות דין הוא - אי לא כתיב "הגורל ועשוהו", אלא קריאת קרא ויתן אתר: על שני גזי, היתוי יכול למזה: והלא קרי דהא, דהואיל דהגורל קובען - יתא אף קריאת השם קובען, ואם נקבעים בלא קדוש הגורל - וכן קני וביים ויולדהו, דאדח דטהא ואדח לעלה - טהא הגורל עליהם, שכתבו על אבן אחת וטתא ועל אבן אחת שלה והטלו עליהם - בגורל - לא משנה שחט הגורל קובען, אם רצה לשנותו דרשות בידו. קידש השם - דמאחר שפרשה: זה הטהא וזה לעלה, אם שחט - פסול, דכתיב: (דברים כז) "מצא שפתך תשמוד", אלמא שם קבע, ואם משנה נמצאת טהא טהא למעלה ועלה למטה, מקם שקדש בו, טעמא דכתיב הגורל ועשוהו - דמאכט ליה לאו מלות בדריא. וכל לאו כתיב הוה מריבין מקל וחומר - ומוקמינן לחזקה למילי אחריהא, הקדושה - משמע: זו חזקה, ואם אחרת שרפה, ועופי חזקה - שנה עליה הכתוב לעכב. לויים בשנים פסולים - פרט מן שלשים ויותר מן חמישים - דכתיב: "זאת אשר ללויים", וכו'. וזאת משמע. וזאת כתיב שאין השנים פסולים בזה - בדילף לקמייהו "אשר ללויים" ולא אשר לכתיבם. וזאת אשר ללויים - כתיב ויתרדא הוה, בדולה פרשתא ביה ויהוה ליה, ויהוה ליה למכתב: וכן ממש ועשרים בו, ויכול אף בשילה ובית עולמים - שאין עבודה לויים אלא שורעים ומשוררים, דהו נפסלין בשנים? לחלמוד - כלמוד הלכות עובדה, וזאת אשר ללויים - לומד ושוכח. רבי יוסי אומר: בשלשה שנים - צריך שיהא רואה סימן יפה במשנה. ודתיא - דהוריד דמאכט לפרקי ולתונו, לחמירי קריסו וקריש, ודתיא לפרקי: בפה ובכלי, שביטא שתי שקיות - אבל מקמי הכי לא, כדילף לקמן: איש אשר שוחט" וכו'. וזה דברי אבויים - שחששנו שפלות בזה. ירושלמי נקראת "בית עולמים", דמשנחבה לא היתה אחריה היתר לשא - מקומות, אבל קדושה שלה היתה אחריה היתר לבמות, כל מי ינו ובועץ, ויהי

שוב אינו רואה. רבי יוסי אומר: שלש שנים, ששנאמר: "ולגדלם שנים שלש וללמדם ספר ולשון בשוים". ואידך? שאני לשון בשוים, דקליל - ואידך? שאני הלכות עבודה, דתקופין. תנו רבנן: כהן, משיבא שתי שערות עד שזקין קשר לעבודה, ומומין פוסלין בו, בן לוי, מין שלשים ועד בן חמישים קשר לעבודה, ושנים פוסלין בו, כמה דברים אמורים? במאי מועד ששמוכר, אכל בשילה ובבית עולמים - אין נפסלין אלא בקול. אמר רבי יוסי: קריא?

אידא אידא "מקדש", ואידא אידא "משכן". וכן בסוטה בפרק "זה מביא" (סו.א) "וצריך חרי קראי לאתויי שילה ובית עולמים, ובפרק "שני שעירי" (יומא סו.א) "בזי "מזבח", דמזבחה", ובפרק "טרף בקלפ" (שם מד.א) גבי "כל אדם לא ידע באלוהא מועד", ובפרק "דריצואו לר" (שם גנ.א) גבי מעלה ששן וחריץ רביע רב תנאל: דבעירובין לא צריך חרי למקדש, דעירק שרף בקלפ" (שם מד.א) גבי "כל אדם לא ידע באלוהא מועד", ובפרק "הואיל ואני חלוי בקדושתו ומשכן

אמר קרא ושחט וזוהק - אומר רבינו תם: דמשמע בפרק שני דבבבדי (יהא) דרדקה לא הוי עיכוב ממשמע, אלא מגורא שוה, דלפנין הוה מגורא שוה ולא דרין ידים חילול מגורא שוה "זוהק" "זוהק" משותי ין. ומה במקום שלא קדש הגורל בו - ואם לא תאמר: קנים ופגיוהו מנא קל שלא קדש הגורל: אימא קל דחומר ופיכא ויש לומר: דריבא כן שוטעט.

טעמא דכתיב דחומה ועשוהו דא לאו הכי דרשין קל וחומר - תימיה: דבפרק "טרף בקלפ" (יומא טא.א) מוקי אהי ברייתא כרבי יהודה, משום דסוטה ספרי רבי יהודה הוא, ורבי יהודה אית ליה בפרק "חוציא לר" ולא כתיב חזקה אלא דבריהם תעשים בפנים בבגדי לב, והגורל בחזק ויהא ויהא ויהא ויהא ויהא ויהא, לא פליג אדרשא "ועשוהו", ולא פליג עליה רבי נחמיה דאית ליה דכתיב חזקה ענשהו בחזק, ואשכחן רבי שמעון בפרק "טרף בקלפ" (שם טא.א) דסבר דהגורל לא ענשהו, ואי ענשהו לא ענשהו, ופריך: אלמא דרשין קל וחומר, אף על גב דאריא עיכובא, לא (מאמר) ולאמא אמרין: נוקמה "אשר עלה" דחזקא אחריית: משום קל וחומר. ודער מקוצי תירץ: דהוה לויף מכתבת "ואת" דאית כתיב חזקה אלא דבריהם תעשים בבגדי לב, דרשין קל וחומר, אמאי אצטריך "ואת" למעט: לא קרי חזקה דבריהם תעשים בחזק דין, על כרחי לא כתיב חזקה אלא דבריהם תעשים בפנים, ואית כתיב בני דבריהם תעשים בחזק אמאי אצטריך "ועשוהו": אלא דאית אף על גב דכתיב חזקה דרשין קל וחומר, ואפילו כתיב נמי בחזק וזה דרשין קל וחומר אי לאו דכתיב "ועשוהו", ולכן אצטריך "בזאת", אבל מכל מקום הקשה דכר רבנו גמתי דמתי פריך: וזה כתיב אלא חזקה אלא אעבדה, והגורל לא עבדה דהא וצריך עיון שם. וזאת ללויים אלא אחרת ללויים - תימיה: דבפרק "כיצד דרגל" (בבא קמא דא) דרש "חזאת חזקה וטמאה" למעט: וזה מריאות. ופריך: ואמאי למעט: רבי ממישן ומשני: קאי בריאות - ממעט ריאות, קאי בריאות - ממעט ימימיה וזמניה קאי אבוי: קאי בריאות - ממעט זב, קאי בוב וממעט זבה: דהכי מסתבר שפ, דמשמעט פטירה דרין "זאת חזקה וטמאה" לא אחרה, דקדושה דבא וזאת ללויים אלא אחרת ללויים שוה למד, דבא ימי היה דרשין "זאת אשר ללויים" ולא לבכתיב, אי לא דרשין ליה משאש ללויים. אי ימי דרשין בחזק ממש דמכתיב ללויים בקרא. אלא חתם, אי למעט: וכן קאי אתי - היה ליה למכתב "ואת" שהיה טמאה חזק לחובדי דבא בקרא. ורבינו יצחק חזק: דוב חבה שם אדח דהא, ולחכי לא מישן: קאי בוב דרשין ממעט: וכן, דכר ישי לא למעט זבה כמו זב. ויכול אף שיהיה ובית עולמים - כן - משמע דא לא מישן חזק גמרי מריא, וכן ברשן דעובדין (בא) דפריך: וזה קרא ומשכן כתיב ומשני: אשכחן מקדש דריקא "משכן" ומשכן דריקא "מקדש". ותימיה דבפרק "ידעתי" (שם טו.א) משמע דא מגרין מריא דא לאו דכתיב חרי קרא. דקאמר חתם: לכתוב או

אידא אידא "מקדש", ואידא אידא "משכן". וכן בסוטה בפרק "זה מביא" (סו.א) "וצריך חרי קראי לאתויי שילה ובית עולמים, ובפרק "שני שעירי" (יומא סו.א) "בזי "מזבח", דמזבחה", ובפרק "טרף בקלפ" (שם מד.א) גבי "כל אדם לא ידע באלוהא מועד", ובפרק "דריצואו לר" (שם גנ.א) גבי מעלה ששן וחריץ רביע רב תנאל: דבעירובין לא צריך חרי למקדש, דעירק שרף בקלפ" (שם מד.א) גבי "כל אדם לא ידע באלוהא מועד", ובפרק "הואיל ואני חלוי בקדושתו ומשכן

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף כה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

חולין. פרק ראשון

חולין. פרק ראשון

מאי דאמר ר' יוחנן – אנטלמיוה קאמל, דפשוטתיה פשוטא, דכלי עץ הוא דאקטש
לשק, דכלי עצם מקבלי טומאה – מדאורייתא קא בעי לאתויי.
דאפשיטא שיש ביה טומאה, דמתניתין הוא במסכת כלים (פ"ב מ"א) ומיהו לא בפרק
קטא דעטא (ט"ז), כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם, פשוטין שהיון, ומקבלין טמאין.
שאר' ברמה דהא נאמן הלמוד לומר וכל

מעשה – ואם אמר: דברק' במה' אשה' (שבת ס"ד, ט"ז) דרש דבר דבא בתוב הסוס
ותובת פרה מ'יגד ועור, תיפוק לה מ'יזביל' ויש להומר דאין לרבות מ'יזביל' אלא עצמות
שדמין זה לזה, של עור ושל בתמה, אבל
בשר לא דמי. ואם תאמר: דבא תיפוק ליה
מהם מנגד ועור ושל לומר: דאין דיענא אלא
דמיא דבגד ועור. וזהו דה לפרש – פירוש:
מרים, בין גדולים ובין קטנים: גדולים – מפני
שומרים ביחוד, וקטנים – מפני שלא נגמרו.
ואמר ר' ז'ה דה לרוב, גדולים – מפני
שנגמרו, קטנים – לפי ששומרים יותר. ופירוש
הקונטרס דרזק, פירוש: זהו דה לפרש – קטנים
ומתוקים, זהו דה לחיוב – גדולים מרים
ומתוקים. והשתא לא דריא מנעין אחד, ועוד,
דכי בעי גדולים למנא חזו, הוי לה לפרש
גדולים מרים, כיון דאריי' נמי במתוקים.
התמר ב' – פירש בקונטרס: מים התנים
בחרצנים. ונראה דמיידי במים
התנים
בשמים. דמאי ד'רומחמד נתן מים בגדה'
דמיידי עלה בגמרא. דמיידי דתנים בשמים
כדמשמע בפרק 'המבור פירות' (בבא בתרא
ז"א), ואינם שרים למבור כדמשמע בפרק 'אלו'
עברין' (פסחים ס"ב).
ופוסל את המקוה – היינו מקוה חסר. אבל
שלם אינו נפסל בשום ענין, כדפירשו
בפרק 'המבור את הבית' (בבא בתרא ס"ב דבור
המתחיל במכלה).
המתמר נתן מים בגדה – ואם תאמר:
ולקוהיה בריוו תלתא ואתא
ארבעה ויש לומר: דלמלי עלמא חיב אפילו
לא החמיץ. ואם תאמר: ומאי טעמא דרבנן
דפסרי שומרים שיש בהם טעם יין, ואף על גב
שלא החמיץ? והלא כל איסור שבתורה שלא
במנוי – בנותן טעם, וטבל ומוכר לענין שלא
במנוי ועוד, שאפילו החמיץ פסולין חכמים
למאן דאמר בהחמיץ המתמר, ואפילו בטבל
דאי, אריי', כדמשמע בפרק 'המבור פירות'

(בבא בתרא ז"א), ויש לומר: דין במים – אפילו בשלש מששים, אפילו רמא תלתא
ואתא תלתא ופולא – לא שחיב טעם גמור לרבנן בכשאר איסורין, דבא לא הוי הלא
קדוחא עלבמא. **ח** ר' יודיה אף על גב דלא תלתא, אף על גב דרבי יודיה תלתא
אריי' – דתקביל במעשה, דבא דלקח הוא – דעיקר בכסף מעשה ואין פוסל את
דמקוה, קסבר תלמוד דלא שניא. וקשיא לפרש רבנן שמואל בן מאיר דב'המבור
פירות' (נ"ג), גבי פלוגתא דאריי' ורבנן ב'בירא פרי הגפן', דקאמר תלמוד דרבמא
תלתא ואתא תלתא לא פליגי, אלא ברמא תלתא ואתא תלתא ופולא. ופריך ליה מהא
דפליגי בבדי מדתו ולא איתר. ומשני: בירא נמי פליגי, ובדי מדתו נקט להדיע' ביה דרבי
יודיה. והשתא קשיא: דמאי משני תקשי, אמאי לא מוקי נמי פלוגתיהו דרבנן ואריי'ם
בבדי מדתו, כי הוי דפליגי ב'רבי יודיה ורבנן ודרישן שם רבינו שמואל בן מאיר. דרבי
יודיה דמתיב בדי מדתו – דהוי לומרמא. ואי אפשר לומר כן, כדמשמע הכא ואריי'ם
לפרש, דגמרא סבירא לה רבנן דפסרי בבדי מדתו, ומוקי אריי'ם ורבנן כרבנן דרבי
יודיה. אי נמי, משמע ליה דרבי יודיה מתיב מדאורייתא ברמא תלתא ואתא ואתא תלתא
ופולא, לכך ממתיב מדרבנן בבדי מדתו. ומתניתין ברמא תלתא ואתא ופולא.
בשחתימין

אל על יד בן עירו – פסור. ובנינו נמי, אין מצות שקליהם עליו, והוא ליה כשכנו בן עירו. **נמרא** כ'ר מדתו –
שוריו שי כאן יין, רבי יודיה מתיב – במעשה, דכוליה פירא היא. וחכמים פסורים, והואיל לא נזכר ב'כלום. אף על פי שיש בו טעם יין אינו כלום.

לשון – בשופינא, ו'למא' בלעז. לשבץ – במבטות וזהו לבן. לנדר –
נדרוטישיר. לשון שייך בבלי ברזל, לנדר שייך בבלי דוב וסכא, לברבר –
בצורים שקורין ז'נישיל. להקיש בקורנ – שיש בו פחותות ופושטן בקורנ.
מחור – הואיל ולא נגמרה כל מלאכת ניוו. ולקמן מפרש טעמא. מחורב כסוי
מטא – שאין הכסוי מלאכת הבלי, שהכסוי כלי אחר הוא, ובלא כסוי הוא
בניו. **מאי שניא** – גולמי כלי מחבת
דחורין, ומאי שניא של עץ דטמאין?
הואיל ולבבדו עשויין – הנין מחבת,
הלכך לא חשיבי כלי למלתייהו עד
שתגמרו כל מלאכת בנידיה. **הואיל ודיחין**
יקרים – ועד דעבידי לנו דחז
למלתייהו, לימכר ביוקר כראוי להם. כלי
עצם – דמיוס יקרים ואין עשויין לבבדו,
לרב נזקם חזו ככלי מחבת ולרבי יוחנן חזו
ככלי עץ. דכלי עצם מקבלין טומאה –
בתמיה, והכיא רמזא? להביא דבר הבא
מן העץ – מקריניהו ומטלפיהם, דהא
כל עור בהדיא כתיב בירא דקרא. וכן
קריינן גרסינן – דאין גרסינן יומן
הקריינן. **פיש לרשות** – כגון עצמי
ד'גרפיין' שעושין מהם כלים. קאנינן ציידן
במעשה, שדרכן לאוכלן בקוטנא קודם
שיהו מרים. מתוקים גדולים חייבין –
שנגמרו פריים. קאנינן פטורין – שאין דרך
אכילתן כן. וזה לפרש – קטנים
פטורים בין מרים ובין חסרי, זהו דה
לחיוב – גדולים בין מרים ובין מתוקים.
ולקמן מפרש גדולים מרים למאי חזו.
משנתה התמר עד שלא החמיץ – דה נמי
להבי תנייה הבא, משום דמיידי לתנך
דלעיל, אלא דעד השתא איירי בתרתי
מילי, דבר הנוהג בזה אינו נזהר בו.
ומהשתא מיידי בחתיא מילתא נזהר בה חלקו
פרקים, ובומן שדבר זה נזהר בה אין דבר זה
נזהר. בהה יין וזמן שיש נזהר בה ואין זה נזהר
בה. יין הוכרח לענין קדוח מעשר בירושלים.
ותנת הבסק בכל שאר תאנה נפשך וגו',
מה הפס' מפורש פרי מפרו ויגדילי קרקע
בעירובין (כ"ב). ומי הוכרח לומר לפסול
את המקוה בשלשלו לזנין מים שאונין, אם
נפלו לתוכן קודם שהושמכו בו ארבעים
סאה. ויין אינו פוסל את המקוה. תמר –
מים התנים בחרצנים, ולכשתחמיץ ותוסס

נעשה יין. ותחמד עד שלא החמיץ – מים בעלמא הוא. ותנהו בו תורת פסול
מקוה. ואינו נזהר בו תורת קדוח מעשה. ולאחר שחתימין יתנהו בו תורת מעשה,
ולא יתנהו בו פסול מקוה. וכן **האחין השוחטין** בשחתימין ב' – אתחית שחן
שוחטין בירושלים. **בשחתימין פטורים** משחתימין **בבמה** – חלקו ולבסוף
נשתתפו – חייבין בקלבון, כשמביאין שקליהו מביאין שני חצאי שקלים ונתנין
שתי קלבותנו. והקלבון הוא לשון הכרע, שחייבין להכריע שקליהו, ואם נתנו בן
שניהם שקל שלם – נתנין שתי קלבותנו, שודיה לך לשקול לחצאין. ו**שפחין**
במכשיר – ככל הגדלים להם כל ימי שוחטותיהם. שהשוחטות פטור מעשר
בבמה, בכבורות בפרק בתרא (נ"ג). 'ידיה לך' – ולא של שוחטות. ודחתם מוקי
ליה לזאת ארץ במעשר, ואף על גב דרבנן בתיב. **ושחתימין פטורים** בבמה
כגון אם לא חלקו מעולם – חייבין במעשר בבמה, למעשר כל הגדלים להם
כל ימי שוחטותיהם. דאמר רתם: יכול אפילו קנו בתפוסת הבית? תלמוד לומר
'ידיה'. ופטורין מן הקלבון למגרי, ששוקלין בן שניהם שקל שלם. שמונן אביהם –
בחוקות עומד, ואביהם השוקק על בניו לא חד חזו עירו ופטורו בשלו –
פטור מן הקלבון, דרבי בשקליהם (א' משנה ז') השוקק על יד עני או על שנוכר
בשחתימין

1 לשון – בשופינא, ו'למא' בלעז. לשבץ – במבטות וזהו לבן. לנדר –
2 נדרוטישיר. לשון שייך בבלי ברזל, לנדר שייך בבלי דוב וסכא, לברבר –
3 בצורים שקורין ז'נישיל. להקיש בקורנ – שיש בו פחותות ופושטן בקורנ.
4 מחור – הואיל ולא נגמרה כל מלאכת ניוו. ולקמן מפרש טעמא. מחורב כסוי
5 מטא – שאין הכסוי מלאכת הבלי, שהכסוי כלי אחר הוא, ובלא כסוי הוא
6 בניו. **מאי שניא** – גולמי כלי מחבת
7 דחורין, ומאי שניא של עץ דטמאין?
8 הואיל ולבבדו עשויין – הנין מחבת,
9 הלכך לא חשיבי כלי למלתייהו עד
10 שתגמרו כל מלאכת בנידיה. **הואיל ודיחין**
11 **יקרים** – ועד דעבידי לנו דחז
12 למלתייהו, לימכר ביוקר כראוי להם. כלי
13 עצם – דמיוס יקרים ואין עשויין לבבדו,
14 לרב נזקם חזו ככלי מחבת ולרבי יוחנן חזו
15 ככלי עץ. דכלי עצם מקבלין טומאה –
16 בתמיה, והכיא רמזא? להביא דבר הבא
17 מן העץ – מקריניהו ומטלפיהם, דהא
18 כל עור בהדיא כתיב בירא דקרא. וכן
19 קריינן גרסינן – דאין גרסינן יומן
20 הקריינן. **פיש לרשות** – כגון עצמי
21 ד'גרפיין' שעושין מהם כלים. קאנינן ציידן
22 במעשה, שדרכן לאוכלן בקוטנא קודם
23 שיהו מרים. מתוקים גדולים חייבין –
24 שנגמרו פריים. קאנינן פטורין – שאין דרך
25 אכילתן כן. וזה לפרש – קטנים
26 פטורים בין מרים ובין חסרי, זהו דה
27 לחיוב – גדולים בין מרים ובין מתוקים.
28 ולקמן מפרש גדולים מרים למאי חזו.
29 **משנתה** התמר עד שלא החמיץ – דה נמי
30 להבי תנייה הבא, משום דמיידי לתנך
31 דלעיל, אלא דעד השתא איירי בתרתי
32 מילי, דבר הנוהג בזה אינו נזהר בו.
33 ומהשתא מיידי בחתיא מילתא נזהר בה חלקו
34 פרקים, ובומן שדבר זה נזהר בה אין דבר זה
35 נזהר. בהה יין וזמן שיש נזהר בה ואין זה נזהר
36 בה. יין הוכרח לענין קדוח מעשר בירושלים.
37 ותנת הבסק בכל שאר תאנה נפשך וגו',
38 מה הפס' מפורש פרי מפרו ויגדילי קרקע
39 בעירובין (כ"ב). ומי הוכרח לומר לפסול
40 את המקוה בשלשלו לזנין מים שאונין, אם
41 נפלו לתוכן קודם שהושמכו בו ארבעים
42 סאה. ויין אינו פוסל את המקוה. תמר –
43 מים התנים בחרצנים, ולכשתחמיץ ותוסס
44 נעשה יין. ותחמד עד שלא החמיץ – מים בעלמא הוא. ותנהו בו תורת פסול
45 מקוה. ואינו נזהר בו תורת קדוח מעשה. ולאחר שחתימין יתנהו בו תורת מעשה,
46 ולא יתנהו בו פסול מקוה. וכן **האחין השוחטין** בשחתימין ב' – אתחית שחן
47 שוחטין בירושלים. **בשחתימין פטורים** משחתימין **בבמה** – חלקו ולבסוף
48 נשתתפו – חייבין בקלבון, כשמביאין שקליהו מביאין שני חצאי שקלים ונתנין
49 שתי קלבותנו. והקלבון הוא לשון הכרע, שחייבין להכריע שקליהו, ואם נתנו בן
50 שניהם שקל שלם – נתנין שתי קלבותנו, שודיה לך לשקול לחצאין. ו**שפחין**
51 **במכשיר** – ככל הגדלים להם כל ימי שוחטותיהם. שהשוחטות פטור מעשר
52 בבמה, בכבורות בפרק בתרא (נ"ג). 'ידיה לך' – ולא של שוחטות. ודחתם מוקי
53 ליה לזאת ארץ במעשר, ואף על גב דרבנן בתיב. **ושחתימין פטורים** בבמה
54 כגון אם לא חלקו מעולם – חייבין במעשר בבמה, למעשר כל הגדלים להם
55 כל ימי שוחטותיהם. דאמר רתם: יכול אפילו קנו בתפוסת הבית? תלמוד לומר
56 'ידיה'. ופטורין מן הקלבון למגרי, ששוקלין בן שניהם שקל שלם. שמונן אביהם –
57 בחוקות עומד, ואביהם השוקק על בניו לא חד חזו עירו ופטורו בשלו –
58 פטור מן הקלבון, דרבי בשקליהם (א' משנה ז') השוקק על יד עני או על שנוכר
59 בשחתימין

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף כו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קצט חש"י תוספות

בשהחמין מחלוקת – אבל בשלא החמין רבי יהודה מודה דלאו פירא הוא. ורבנן אפילו בשחמין פליגי. ומהניין רבי יהודה הוא – ובשלא החמין לא בעי רב נחמן לאוקמי פלוגתניהו, ותיקום מתניתין ברבנן, דקסבר רב נחמן, דכין ודשלא מצא אלא ברי מדירו אף מיירי, אי לא החמין – לא מתיב עליה רבי יהודה. קנה מעשר – ומי שמתעט בידו

יכול לאכלו חוץ לירושלם, מפני שנתחלל ה' החמך. דאילו לא החמין, הוה זכר מעות קימי בקדושתיהו ביד המזבח. אינלא מילא – דבשעת קליחה פירא היה, ובכנס בהם כח החרצנים אלא שערין לא נגמר. לחלול מעליא הוא, שאם לא היה ין בריצנים לא היה החמין לעולם. אלא מתניתין רבתי – לא החמין אין נקח בכסף מעשה, ומשעת דאניה לקחה, הדמים קורשים ביד המזבח. דלמא אי שביקה הוה מחמין – ה' חמך דליהיה נקח נילו בהר רובא, ורובא מחמיצין הן, ומדקתא: אין נקח ופוסל, שמע מינה כל במה דלא החמין, אף על פי שעתיד לחמין, הדיא שעתא מימא לאו פירא הוא, ולח' וזה חלול בששירי פסטי – מוכר זה בבוס, ולא החמין. רבא אמר – מתניתין דקתני: עד שלא החמין פוסל את המקדש ואינו נקח בכסף מעשה, ואף על גב דפירא הוא, רבי יוחנן בן נורי היא – דאילו בתר חוותא, ואמר: קורטוב חלב משלים שלשה לוגים לפסול מקדש, משום דיש לו מראה מים, והבא נמי, אף על גב דפירא הוא עד שלא החמין, הואיל וחוותיה מים – פוסל את המקדש, ולגבי מעשר נמי, הואיל וחוותיה טעמא מים – אנו קנה, ורב נחמן דאמר ברבנן דאמר:

קורטוב חלב לא משלים לפסול את המקדש ואף על גב דחוותא וכולדו מים הוא. והבא נמי, אף על גב דחוותיה מים, הואיל ופירא הוה – לא פסול מקדש, ולגבי מעשר נמי, אף על גב דפסולו – דאף על גב דאיבא שלשה לוגים שלמים, כיון דחוותיהו דחמרא – לא פסלי. שלשה לוגין חסר קורטוב שנפל לחובן קורטוב חלב – שאינו דוחה את מראה המים. ומיראיון במראה מים – חין לדיבא שיערע במים – לא פסל, דרבנן תרתי בעי, שיעורא חוותא. חלב חולץ אחר המראה – דהי' דאולת ברישא בתר חוותא, ואגמרת לא פסלוה – סיפא נמי חיל בתר חוותא. ואימא: פסלוה. לא אמר רבי יוחנן ב' – אבא הוא דמיסלי לה למילתיה, דמתניתין כרבי יוחנן בן נורי. והבא נמי – דתמד עד שלא החמין, ואף על פי שעתיד להחמין ושתתא פירא הוא, הואיל וחוותיה מים – פסל מקדש ואינו נקח. ורב נחמן ברבנן, דאף על גב דחוותיה מים – לא פסל, דתרתיה בעינן לפסול מקדש ושיעורא חוותא, ולענין מעשר – נקח, דאפירא שיער דחמא, אתר פירא הוא, והבא לא בעי תרתי. ולבי מהסס [ומשום דירשא משמע דחמא אתר חוותא, וסיפא משמע דלא אול בתר חוותא, ונחלא בעינן דרבא "חסר קורטוב" תני ברישא, ומשום דליבא שיעורא קאמר תנא קמא לא פסלוה. אבל שלשה לוגים שלמים, אפילו מיראיון במראה מים – דרבנן לא פסל חוותא כלל. והשתא מוקדמא שפיר, דרב נחמן דאולת בתר ספק אף על גב דחוותא חוותא מים, דאמר כתנא קמא דלא אול בתר חוותא. ורבא דאמר כרבי יוחנן (דאמר ברבנן), והני אמרינן בפרק קמא דמכות אליבא דרבא, ד"חסר קורטוב" תנינן ברישא, ואתנא קמא לאו אף זו קאמר. ורבי יוחנן בן נורי אירשא נמי פליג, ואתא למשה דאפילו שלשה לוגים שלמים ומיראיון במראה מים לא פסלי, ובסיפא, אף על גב דליבא שלשה לוגים שלמים מים, הואיל דאיבא מראה מים – פסלי. ופליגא דרבי אילעזר – דא דאמר רב נחמן לעיל: בשחמין מחלוקת, פליגא אדריב אלעזר. חלב מרים – אפילו ברי יהודה. שאין מפרשין עליו מתיקין אתר – תמזר אתר. אלא אם כן החמין – תמזר זה שווא בא לחקן לחמין עליו מתיקין אתר. ומדקאמר רבי אלעזר אליבא דרבי יהודה דאין מפרשין עליו מתיקין אתר – מכלל דמתיב ליה רבי יהודה חלב ודריב יהודה דאין מפרשין עליו מתיקין אתר – לא מתיב ליה רבי יהודה חלב מים ודריב, אבל במקום אתר, אפילו הוא כיצא בו שלא החמין – לא, שמו זה עתיד לחמין דהוי פירא, וזה אין עתיד לחמין, וקא מפרשין מן הפסור על החיוב או מן החיוב על הפסור. ומתפרש מן הפסור על החיוב אבל טבל, שהרי אין שם מעשר חלב על מעשרותיו, שאינו יאיר לכן, ונמצא שאין נקח זה שהפירש עליו. והתפרש מן החיוב על הפסור מנאכל טבל לכתך, שהרי אין שם תרומה חלה עליו, כי שוה שווא מפרש עליו אין צריך לכן, נמצא שנותן לו טבל זה והתפרש בתרומה, ומאבילו וכלו על חנם, וטבל במיתה אף לכתך, בדאמרינן "אף לכתך ונפרשין" (נדרין פא).

בשהחמין מחלוקת – לאו דוקא בשחמין, אלא כיון שסופו להחמין אף על גב דלא החמין, כדאמר בסמוך, ונדאין יין חשוי לרבי יהודה, מנקח בכסף מעשר, ואפילו יש בו שלשה לוגין מים מלבד חין אינו פוסל את המקדש. כי דהיי נדחשכין המים בכיר לחיות נקודים בכסף מעשר, לענין מקדש מים שחבים בכיר ולא פסלי

ליה, ואין לומר את דתנן – משום דהוה נקח בכסף שנקח אמר בניין, לא דמי, דעל ידי דקנקן משומר דהיי, אבל במים שחבים אין נקחין אלא משום דחשוי כיון, לפי שיש בה טעם כמו יין מוזג, ואפילו לא דאין דהנא "חסר קורטוב" ברישא במשנה דמיתיה בסמוך, הוא שלל לוגין של מים פסלי ליה – לא דמי, דההם ליבא טעמא דחמרא אלא חוותא לבד, ואין חישין בחוותא כיון דליבא טעמא, אבל חבא דאיבא טעמא, ומדא מונא אפירא, והבא דלא החמין חשוי ליה כדאין מים, מדפוסלי את המקדש, ודספ מים שחבים למקדש – ופליגא ומהניין רבי יהודה היא – דהא דלא מוקי פלוגתניהו בשלא החמין, ומתניתין ברבנן – משום דאף רבי יהודה היה פוסל בלא החמין.

דלמא אתר שביקה דתו מחמין – לאו אאין נקדון בכסף מעשר פרי, דבדין הוא דאין נקדון מספא, אלא אפוסל את המקדש פרי, דמספא אף לפסול, דכריתא בחוטאת (ויש פירא ב' דמקואות: מקדש שדתינו ריקן ובא ומצאו מלא – כשר, מפני שהיו ספק מים שאובין למקדש, וכן מוכח בבבא משניות. רבא אמר רבי יוחנן בן נורי – דאין רבא בא לומר שאפילו שייך ממנו בבוס החמין – חשוי מים כל זמן שלא החמין, לפסול את המקדש. כרבי יוחנן בן נורי דאמר שלשה לוגין מים חסר קורטוב שנפל לחובן קורטוב חלב חשוי במים לפסול את המקדש, כיון דטעמא חוותא מים, ורבא נמי, טעמא חוותא מים, ואף על גב דלא דמי לגמרי, דההם אתו חלב אין סופו לחיות בו טעם חלב, וגם לא נקח בכסף מעשר, אבל הבא סופו שיערה כל טעם יין שחמין, וההם ענינם נחשבים יין לחיות נקודים בכסף מעשר, כדאמר בעירובין (כבא): "בשכר" – לרבות תמד שחמין, שכל מקום מדקדק רבא, כיון דאפילו חלב עמוז נחשב במים לחשוי שיער שלשה לוגין לפסול את המקדש, אתר דהיי דאין חסר חוותא פוסל את המקדש אף על גב דרשפו החמין, כיון דהשתא מים טעמא חוותא מים, וטעמא חוותא חוותא מים יגמור – אף על פי שלא חסר רב נחמן בן נורי חלא חוותא, מכל מקום קריי' שלא יאיר את בו טעם יין, ולכן נקט רבא טעמא חוותא, ודפשיט ר' יוחנן שדוה דומה למים לא היה פוסל את המקדש, ואפילו מונג במשלה לוגים מים, ואת רבא נקט רבי יוחנן בן נורי: "חלב חולץ אתר חסר קורטוב", למאן דגריס בריש מכות (גא) "חסר קורטוב", דמשמע: הא יש בו שלשה לוגין פוסל את המקדש ואף על פי שמיראיון יין, ורבא יין יוחנן בן נורי לחלוק גם על רשאי ולמאן דאין פוסל כיון שיש בו מראה יין, אף על פי שיש בו טעם מים – לכן לא חסר טעמא אלא מראה, ולמאן דלא גריס ברישא "חסר קורטוב", דהשתא לא קאמר רבי יוחנן בן נורי אלא איסא, נקט מראה למימר דבין ברישא בין בסיפא חולץ אתר חמרא, כלומר, כי היה מודה ליה ברישא דאולין אתר חמרא – אורי ליה נמי בסיפא דאולין בתר טעמא חמרא.

ופליגא דרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר חלב מרים ב' – אלא תאמר: אמאי פליג? דא אתי שפיר כרב נחמן, דהיי קאמר: אף על גב דרבי יהודה מתיב במעשר משחמין, או סופו לחמין – מודה דאין מפרשין עליו תמזר אלא אם כן החמין זה היה, משום דלמא או סופו לחמין, תהיה ליה ב' חסר לומר: דלכן קאמר דפליג, דמשמע הלשון דמודו בין רבנן בין רבי יהודה, שאפילו רבנן אמרו זה הלשון שאין מפרשין עליו מתיקין אתר אלא אם כן החמין, אבל החמין מפרשין, ורב נחמן דמוקי מתיקין בהדחמין סבר: פסיר רבא אפילו החמין, התמזר עד שלא החמין משום מים וטעמא שחמין אין משיק במים – אלא תאמר: לרב נחמן דחשוי ליה פרי בשטופו לחמין אף על גב דלא החמין, נמאן לא כרבי יהודה ולא כרבנן? לומר: (סיפא) "עד שלא החמין" דבא – אין סופו לחמין, שייך ממנו בבוס בלא החמין, בדפרישתי לעיל "עד שלא החמין" דמתניתין.

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף כו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטינזליץ)"

תוספות

הבא נמי מבלבלי – ורבא סלקא דעתך, דכי נטמאו מערקא בפני עצמן, אינו מועיל לזון השקה אלא בפני עצמן. הקשה ר'ב רבין אליעזר ממין: למה לא טעמא דמבלבלי כי נמי קפי פרי מלעיל סלקא לזו השקה, כדאשכחן בפרק "התרומות" (ובדום ע"ה) גי' ין וחלל לזין אין חוצצין, שדרך חז"ל שדרים גומים אל קץ האדם, ועלית לו טמילא וטרא דלא קשה מיה, ודלא מדי, ודא

אנבא דגרביא או אנבא דמנא מחלחלי בהו מיא, אבל דרך השקה לא.

אבל חכמים אומרים שי מואן במקום חליצה דהנאי – מתנינן דרבא סמין ונדה (נבא) דהה מצו לאתויי, אבל מיהי ברייתא, משום דמפורש בה ר'ב מאיר. **עד** שירבה השחור על הלבן – פירוש: הבשר לבן דוא. וקאמר ר'ב יודנה דבעי שישחור אותו ומקום מן השערות, ובשתי שערות סמי, כדמפורש בפרק "בא סימן" ונדה נבא: ולא שירבה ממש, אלא שיה שתי שערות בשכבות וטראא כמו שירבה השחור. כלומר, דומה כמו שיש שם שערות הרבה. ושם פירש כקנטרס דלא גרסינן "על הלבן".

הדרן עלך הכל שוחטין

משקין במים, משחממין – אין משקין במים. **אמר רבא:** לא שנו אלא שחממו במים מהוירם ונטמאו, אבל במים משקין – לא. **אזל רב גביהא מבי פתיל אמרה לשמעיה קמיה דרבא:** אשי: מאי שנוא טמאין מערקא דלא – דאמרנן: אידי דמאי יקורי שכיני תתאי, ופירא קפי מלעיל, ולא קא סלקא לזו השקה למאי; אי הכי, מהוירם ולכפוף נטמאו נמי! אלא מבלבלי, אבל נמי מבלבלי **משנה** כל מקום שיש מבי אין קנס, וכל מקום שיש קנס אין מבי. **גמרא** **אמר רב יודנה אמר רב:** זו דברי ר'ב מאיר, אבל **חכמים אמרו:** יש קנס במקום מבי. **דתנאי:** קטנה מבת יום אחד עד שתביא שתי שערות – יש לה מבי ואין לה קנס, משחממיא שתי שערות עד שתביא – ואין לה קנס, ודברי ר'ב מאיר, שיהי ר'ב

מאיר אמר: כל מקום שיש מבי אין קנס, וכל מקום שיש קנס אין מבי. וחכמים אמרו: קטנה מבת שלש שנים ויום אחד עד שתביא – יש לה קנס. קנס אין, מבי לא? – איבא: אף קנס במקום מבי. **משנה** כל מקום שיש מואן אין חליצה, וכל מקום שיש חליצה אין מואן. **גמרא** **אמר רב יודנה אמר רב:** זו דברי ר'ב מאיר, אבל חכמים אמרו: יש מואן במקום חליצה. **דתנאי:** עד מתי הבת ממנא? עד שתביא שתי שערות, דברי ר'ב מאיר. **ר'ב יודנה אמר:** עד שירבה השחור על הלבן. **משנה** כל מקום שיש תקיעה – אין הבדלה, וכל מקום שיש הבדלה – אין תקיעה; ויום טוב שחל להיות בערב שבת – תוקעין ולא מבדילין, במוצאי שבת – מבדילין ולא תוקעין. כיצד מבדילין? **"מבדיל בין קודש לקודש"**. ר'ב יוסא אמר: **"בין קודש חמור לקודש הקל"**. **גמרא** **הכי תוקע? אמר רב יודנה:** תוקע ומריע מתוך תקיעה, ורב אסי אמר: תוקע ומריע בגשימה אחת. **אתקין רב אסי בחוצל בשמשותיה.** מיתבי: ויום טוב שחל להיות בערב שבת – תוקעין ולא מריעין; מאי לאו לא מריעין קליל? – לא, רב יודנה מתיירא למעמיה, ורב אסי מתיירא למעמיה – רב יודנה למעמיה – לא מריעין בפני עצמה, אלא מתוך תקיעה; ורב אסי מתיירא למעמיה – רב יודנה: **בתימיה.** וכן אמר רב נחמן: **בתימיה.** ורב ששת בריה דרב אידי אמר: אף **בתימיה.** ולית הלכתא בנותיה. **"ר'ב יוסא אמר:** **"בין קודש חמור לקודש הקל"**. ולית הלכתא בנותיה. **אמר ר'ב יודא:** ויום טוב שחל להיות באמצע שבת, אמר: **"מבדיל בין קודש לחול ובין לחשך קודש"** וישראל לבוים ויבין ויום השביעי ליששת ימי המעשה, מאי מעמיה? סדר הבדלה הוא מופה.

הדרן עלך הכל שוחטין

משקין במים – אם נטמא, דמאי בעלמא הוא. **משחממין אין משקין במים** – דחממו דוא. וכלים ואדם ניתנה להם תורת טהרה במקום, אבל באוכל השקה לא נאמר בהן טבילה, ומים מטהרים בהשקה, שאם יש לו מים יפסי לטהר! ונטמאו – נהנון בכלי ומשקין במי המקדש דכי שורשקין זמנים, והיו חומר ובטלי לבי מקדש, כתרומה נטמא שחממו דא, שבתלה טומאתה והיא טהורה, והבי מפרש **"כל שעה"** (פסחים דל). אבל בין במים לאו ודעיה היא, דטעמא דלא בטיל, לא שנו – דשוקין במים. **אבל טמאין מערקא לא,** ורב גביהא פריך עלה: מאי שנו. לשמעיה כלומר, טעמא דא מתניין בעא מניה מרב אסי. **"קרי"** בבבוי, **"ק" = צץ,** ודע **"הכרז"** מתרגמין: וכפא פירולא (מלכים ב) **מבנה** כל חמור, מבלבלי – וכל דהה, זמנים ודין של תמו, הלכך מבנה לזו השקה. **משנה** כל מקום שיש מבי – לא מה שבת קטנה ואביה וכו' למוכרה. **אין קנס** – אם נאנסה או נתפתלה אין לאביה חמשים כסף, ד"נדרה" כתיב (דברים כב): **"ונתן האיש השוכב עמה אלבי דנצרה חמשים כסף"**, וכל מקום שיש קנס – דהיינו כשואה נערה. **אין מבי** – דתנאי בערבין (כטב), כיול למכור אדם בתו נצרה שערות אמרת קל חומרה, ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו בימינו נערה, שאינה מכורה אין דיו שלא תימכר? **גמרא** זו דברי ר'ב מאיר – דאמר: קטנה אין לה קנס, אבל בחכמים אומרים: יש לה קנס לקטנה, וטעמא מפרש בחבנות (מבא): כל מקום שחממי "נער" כלא דא – אפילו קטנה בממנע, כל שלש שנים – ראויא לביאה. הכי גרסינן: קטנה מבת יום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מבי ואין לה קנס. וחכמים אומרים קטנה בת שלש שנים שחיה וראיה לביאה רב לא קנס. **מבי לא** – בתמיה, ודלא קטנה היא עד שתביא שתי שערות. **איבא אף קנס** – דאף על פי שיש מבי משחממיה לביאה עד שתביא שתי שערות, וקודם שיה שערות ועד שיתביר יש קנס לאו מבי, ובין גירות לנערות ששה חדשים. **משנה** **מיואן** – ביתומה שקדשה אמה או אחיה, ואפילו לדעתה – יכולה למאן חלוצה בלא גט, עד שתביא שתי שערות, וכלא ימי קטנותה חלוצה ראיה לחלוצה אם יבמה היא, ד"אש" כתיב בפרשה: **"ואם לא ידפיח האיש"** ודברים כהן, ומקשינן אשה לאיש, ומשחממיה לחליצה אינה יכולה למאן. **גמרא** זו דברי ר'ב מאיר – דאמר: נערה לא ממנא. במקום חליצה – דאפילו נערה

יכולה למאן. **עד שירבה השחור** – שיוק אותו מקום בשער, ובמסכת נדה (נבב) מפרש: לא שירבה ממש, אלא שיה שתי שערות ארוכות שחכות וטמא כמו שירבה השחור. **משנה** תקיעה – ערבי שבתות וימים טובים, להבטיל את העם מן המלאכה, ובין השמשות תוקעין להבדיל בין קודש לחול. **הבדלה** – בתפלה ועל הבוס, במוצאי שבתות וימים טובים, תוקעין – אף על פי שגם היום יום טוב ויה ואין בו מלאכה – תוקעין, להבדיל ממלאכת אוכל נפש. **ולא מבדילין** – מפני שהנכנס חמור מן היצוא. **כל לזכות במצאי שבת במבילין** – לפי שהיוצא חמור מן הנכנס, ותוקעה אין כאן, כיצד מבדילין – בין שבת ליום טוב שחשאו במוצאי שבת. **גמרא** **היינו תוקע** – שום שבת שבער שבת, כשהוא תוקע להבדיל בין קודש לחול, דבעי שיהי משאר ערבי שבתות, שיהי אין קדושה הנכנסת חמור מקדושה הנכנסת **בביתא** כן. **תוקע תקיעה** – קודם שייסי התקיעה הוא מריע בסופה, בגשימה אחת – ומכל מקום מפקסין הוא ביעתים. **היבא אמר ר'ב** – להאי **"בין קודש לקודש"**, בחתימתה של הבדלה, אבל בפתיחה הוא אומר: **"בין קודש לחול"**, וכן אנו נוהגים. **אף בפתיחתה** – מתחיל: **"המבדיל בין קודש לקודש"**, בין דא לחשך. **ולית הלכתא בנותיה** – שהרי למנות דבר הבדלה הוא בא בתחלה, והבדלה דכתיבה באורייתא – בקודש וחול כתיבה, וכרבי דוסא נמי לית (לזו) הלכתא, בין דא מוללינן בין דא מוללינן – וקאמר: **הלכתא בנותיה** קודש הקל, **באמצע שבת** – אפילו לא אמרינן **"בין יום השביעי, אף על גב דלא שייך יום השביעי הבא בכל בלא חול"** – אומותא בתורה הוא מיום טוב, ולחלוצה בין הקדש וגו' ויקרא יג, **"יבדל בין האור ובין החושך"** ובראשית א, **"ואבדיל אתכם מן העמים לדת לזי"** ויקרא כ, **"ובין יום השביעי"** כי דייני בין קודש לחול, ומשום דבעי למימר מעין חתימה סמוך לחתימה.

הדרן עלך הכל שוחטין

חולין. פרק שני - השוחט דף כז עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"
תוספות

וּפָדֵר קמא למאי איתא - מה שמקשינו: לכתוב חד ראש ותרי פדר, דמדור ראש ידעין שהוא בכלל עריכה, ופדר קמא ודרשין מניה שחופו על בית השחיטה, ידעין דראש קודם לכל אברים נראה, דאי לא כתיב אל חד ראש לא היה ודרשין מניה שכבר דתוה, אלא וחד ודרשין מניה שחופו על בית השחיטה, וחד שמעין מניה שקדם לכל האברים, וחד השתא מיתרא

דכתיב ראש שני אשמעינן דשחיטה מן הצואר, **בְּאִיזוֹ** תורה שוחטה בדמה לעוף - בפרק "שחטת העוף" בובדוס (ס"ב) ודרשין מניה מה בדמה דבר שבשחיטה לאבילה מותר שוחטה משוממאתה, אף עף כר, תרתי שמע מניה, **מִה** עף בסימן אחד - דכתיב: "ומלך ולא יבדיל" וירקא דה

דרש בר קפרא - דלדיה אינטריך "זאת" לשום דרשא.

תרע שחרי יש להם קשקשת - תימיה: מה צריך ראה על וזה קורא כתיב ביה נראה "ישירו המים שרץ נפש חיה ועוף" ויש לומר: דמיתרי ראה, דכין דבראת המים נכרת בהם **ועוד** שאלו - פירוש קנטריקן התמקן את רבן יוחנן מן אבאי, ולא מנו פשירש בקנטרס את רבן גמליאל, ובכל דוכתי ארביא "ועד שאלו עליה קאי, ואף על גב דלרבי מיתרי תהם כמו "כל ביום" שבכל התלמוד, דחיי ביום שמיני בן את רבי אלעזר מן עריה נשיא, כדאמרין בפרק תפלת השחר (ברכות כ"א), **בשפיכה** - ואפילו לא היה מותר "כסוי הדם" (פ"ה), דשחיטה שאינה אריזה שמה שחיטה, דגמר שפיכה שפיכה ממשתי חרץ, מכל מקום אין מקרא יוצא מדי פשוט.

אין מקרא יוצא מדי פשוט.

תיגני

סימנין אי אפשר - שפכר הוקש להגים, לפוטרו בלא כלום אי אפשר - שפכר הוקש להקמה, הא כיצד הקשר? בסימן אחד, דגים דלאו בני שחיטה נניהו מנלן? אילימא משום דכתיב: "הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי תים יאסף להם", באסיפה בעלמא סגי להו - אלא משה, גבי שליו דכתיב: "ויאסף את השליו", הכי נמי דלאו בשחיטה? והא אפרת: לפוטרו בלא כלום אי אפשר, שפכר הוקש להקמה! - תהם לא פתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחרני, הכא פתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחרני, דיש עובד גלילאה: בהמה שנבראת מן תפשה - הקשרה בשני סימנים, דגים שנבראו מן המים - הקשין בולא כלום, עוף שנברא מן הרקק - הקשרו בסימן אחד, אפר רב שמואל קפוטקאה: תדע, שהרי עופות יש להן קשקשת בגדיליהם ברגליהם ברגליהם, ועוד שאלו, פתיב אפר אומרי: "ויאמר אליהם ישירו המים שרץ נפש חיה ועוף", אלא ממה אסיפה אכרוב, ודכתיב: "ויאמר ה' אליהם מן האדם כל חית השדה ואת כל עוף השמים" - אלא ממה אפריא אכרוב? אפר לו: מן הרקק נבראו, ראה תלמודו מסתבילם וזה פוז, אפר להם: קשה בעיניכם שחיטתו את אויבי בקש? מן המים נבראו ולמה הביאו אל האדם? לקרות להן שם, ויש אומרים: בלשון אחר אפר לאותו הגמול, ובלשון הראשון אפר להן תלמודיו, משום דכתיב על "ויאמר ה' אליהם רב יהודה משום רבי יצחק מן פתחם: אין שחיטה לעוף מן התורה, שפאמי: "ושפך" - בשפיכה בעלמא סגי - אי הכי, חיה נמוי - איתקש לפסולי המוקדשין, עוף נמי איתקש להקמה, דכתיב: "זאת תורת הקמה ועוף!" - הא תריב: "ושפך את דמו", ובאי חית דשחיטה ליה על עוף? שדייה אחיה! - מסתברא, משום דסליק מניה, (סימן) נתגבל דם במליקה) מיתבי: השוחט נתגבלה בידו, הוחר והמקער - פטור מלקפות; ואי אפרת אין שחיטה לעוף מן התורה, נחתו וזו היא שחיטתו, ליעני פסוי! - מי סברת בעוף? לא, תתיה. תא שמע: השוחט יצרך לדם חייב לקפות, כיצד הוא עושה? או נותרו או עוקרו,

וּפָדֵר קמא דכתיב דהקמא למא לי? - מיכע לי? **לכרתניא:** כיצד הוא עושה? חופה את הפדר על בית השחיטה ויגלוהו, וזהו דרך כבוד של מנהל, והאי תנא מיתרי לה מהכא, דתניא: "זאת תורת הקמה ועוף" - וכי באיזו תורה שויתה בהמה לעוף ועוף להקמה? בהמה כמפאה במגע ובמשא, עוף אינו כמפאה במגע ובמשא; עוף כמפאה בגדים אפית הליקנה, בהמה אינה כמפאה בגדים אפית הליקנה! באיזו תורה שויתה בהמה לעוף ועוף להקמה? לומר לך: מה בהמה בשחיטה - אף עוף בשחיטה. אי מה להלן ברוב שנים - אף כאן ברוב שנים? תלמוד לומר: "זאת", רבי אלעזר אומר: באיזו תורה שויתה בהמה לעוף ועוף להקמה? לומר לך: מה עוף הקשו מן הצואר - אף בהמה הקשה מן הצואר, אי מה להלן ממוול עורף, אף כאן ממוול עורף? תלמוד לומר: "ומלך את ראשו ממוול עורף", ראשו של זה ממוול עורף, ואין ראשו של אחר ממוול עורף, ורבי אלעזר, האי "זאת" מאי עביר ליה? - אי לאו "זאת", הוה אמינא: מה עוף בסימן אחד - אף בהמה בסימן אחד, תתב רחמינא: "זאת", תני בר קפרא: "זאת תורת הקמה ועוף" - הפיל הכתיב לעוף בין בהמה לדגים: להיבוי בשני

סימנין אי אפשר - שפכר הוקש להגים, לפוטרו בלא כלום אי אפשר - שפכר הוקש להקמה, הא כיצד הקשר? בסימן אחד, דגים דלאו בני שחיטה נניהו מנלן? אילימא משום דכתיב: "הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי תים יאסף להם", באסיפה בעלמא סגי להו - אלא משה, גבי שליו דכתיב: "ויאסף את השליו", הכי נמי דלאו בשחיטה? והא אפרת: לפוטרו בלא כלום אי אפשר, שפכר הוקש להקמה! - תהם לא פתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחרני, הכא פתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחרני, דיש עובד גלילאה: בהמה שנבראת מן תפשה - הקשרה בשני סימנים, דגים שנבראו מן המים - הקשין בולא כלום, עוף שנברא מן הרקק - הקשרו בסימן אחד, אפר רב שמואל קפוטקאה: תדע, שהרי עופות יש להן קשקשת בגדיליהם ברגליהם ברגליהם, ועוד שאלו, פתיב אפר אומרי: "ויאמר אליהם ישירו המים שרץ נפש חיה ועוף", אלא ממה אסיפה אכרוב, ודכתיב: "ויאמר ה' אליהם מן האדם כל חית השדה ואת כל עוף השמים" - אלא ממה אפריא אכרוב? אפר לו: מן הרקק נבראו, ראה תלמודו מסתבילם וזה פוז, אפר להם: קשה בעיניכם שחיטתו את אויבי בקש? מן המים נבראו ולמה הביאו אל האדם? לקרות להן שם, ויש אומרים: בלשון אחר אפר לאותו הגמול, ובלשון הראשון אפר להן תלמודיו, משום דכתיב על "ויאמר ה' אליהם רב יהודה משום רבי יצחק מן פתחם: אין שחיטה לעוף מן התורה, שפאמי: "ושפך" - בשפיכה בעלמא סגי - אי הכי, חיה נמוי - איתקש לפסולי המוקדשין, עוף נמי איתקש להקמה, דכתיב: "זאת תורת הקמה ועוף!" - הא תריב: "ושפך את דמו", ובאי חית דשחיטה ליה על עוף? שדייה אחיה! - מסתברא, משום דסליק מניה, (סימן) נתגבל דם במליקה) מיתבי: השוחט נתגבלה בידו, הוחר והמקער - פטור מלקפות; ואי אפרת אין שחיטה לעוף מן התורה, נחתו וזו היא שחיטתו, ליעני פסוי! - מי סברת בעוף? לא, תתיה. תא שמע: השוחט יצרך לדם חייב לקפות, כיצד הוא עושה? או נותרו או עוקרו,

מאי

וּפָדֵר קמא למא לי - בשלמא ראש אינטריך לרביי משום שכבר דתוה, אלא הפדר למא לי? דרך כבוד - שבשמיך הראש חופה הפדר על מקום חתר, מפני שמוכחך ברם, מיתרי לה מהכא - שחיטה מן הצואר, וזאת תורת הקמה - לעיל מניה איירי טעמא נבילות, עוף אינו כמפאה במגע ובמשא - דכתיב: "לשטאנה בה" וירקא כבן, אלא קל אלא מה שאמר בה, ילא שאן לשטאנה בה, בהמה אינה כמפאה בבית הליקנה - אם תהיה לו חתרי, דתניא: "וכל תחא נבלת בהמה בבית הבהמה? תלמוד לומר: ילא יאכל לשטאנה" - מי שאן לה טעמא אלא דרך אבילותה, יתחא זו שיש לה טעמא קודם שיאכל, מה בהמה כשחיטה - יוצאה מדין נבלת, דכתיב (ויקרא א'): "ושחט את כן וקראו בהמה", אי מה בהמה ברוב שנים - מדאנטריך לעיל לרבות את הראש שכבר דתוה, אין בסימן אחד - אין לוותו קריא ליה, ולא אינטריך לרבותיה, זאת - משמעט דוא, מה עוף הכשר מן הצואר - מליקתו, אי בהמה הכשר מן הצואר - שחיטתו, וחיצי דאמרן, ותנא מיתרי לה מהכא, וזאת מאי עביר ליה - כיון דעוף את כן נבילה, וליק אלא בהמה מקול לפא, משמעט מאי נדח? בסימן אחד - דכתיב (ויקרא ו'): כדחתם וזה "יבדיל", זאת" משמעט, שלא לכל בהמה חוקש אלא לדבר אחד, בהמה והעוף - וכל נפש חיה והדמשת במים, דגים, להיבוי בשני סימנים - כבהמה, דנפקא לן "ממנון לרבות את הראש שכבר דתוה" לעיל נבלת, אי אפשר שכבר חוקש לדגים - דלאו בני שחיטה נניהו, כדנלמן, **הכא כתיבא אסיפה** - וידדו אלל שחיטתו, תנא ומדעני כדבריה ותיבוי בדו אסיפה - שמע מנה דקא דוא, מן הכשה - לפיכך יש לו חית בריא וחוק, רקק - "ויבדיל", שיש בה מים ויבשה, תדע - שמן הרקק נברא, **ועוד שאלו** - וקוד שאלו התמקן את רבן גמליאל שאלות הריבה, וכן בבבכות (ה"א), וגם זאת שאלו, ודכא תניה משום ברא דעופות, שרין נפש חיה ועוף - אלאמא ממא אימריבית עופות, ולמה תנא **אל האדם** - רבן גמליאל קאמר לה, כלומר, ולמה נכתב כאן - משום קריאת שם, לקרות להם שם - הכי קאמר: ורצו מן האדם כל חית השדה ואת כל עוף השמים לראות מה יקרא לו, ולא איציהה קאי, משום דכתיב - "זאת כל עוף השמים" על "ויצו", דמשמע דמנה דאיציהה מן קאי, לישנא אחרינא, משום דכתיב: "על" - כלומר, מקרא קמא עפיה משמעט מנה דאחרן נברא, דכתיב: "על הארץ", דמשמע דמנה דאיציהה, ותיבוי נמי בקרא תריבא: "ויצו" מן האדמה, זה שמעתי, וראשון נראה בעיני, אין שחיטה לעוף מן התורה - והקשר דזאת תורה - לאקשי בהמה למליקת העוף שחתה שחיטתו מן הצואר, כדאמרין לעיל, ואפילו מתורה שבעל פה מהלכה למשה מסיני אין לו, אלא מדברי סופרים, ואין נבלת עוף קריה נבלה אלא אם כן מהתא אלא, ואין נבלת עוף קריה נבלה אלא דיי סימנים, אבל נחיהו או עיקור סימנין כשר כן, חיה נמי - דוא חיה נמי בריא קא תריבא, לפסולי המוקדשין - כדאמרין לקמן שבעמתי אבא, מוקדשין שבי אבא לפסולי המוקדשין, איתקש להכמה - וניטא: אין

הקש למחצה דסליק מניה - איא עשר יאכל ושפך את דמו, ונתגבלה בידו - שלא מדעת, תנחור והמקער - מדעת, **פטור מלקפות** - דראש יאכל כתיב וירקא יז, ליעני כמי - דכא כתיבא אפיה וידדו, ומכדי חיה שחיטה? מי סברת בעוף? קאי? כדכור חוק, באכשרה כתיב, ובהשרה חיה שחיטה ודא, השוחט - דהא חרץ כסוי, וצריך לדם - כדמפרש, מיתריבא - על כרחו, ושבו לא יקאה למלאכה, כיצד קושה - לחסר מן הכשרו או נותרו או עוקרו, מאי

חולין. פרק שני – השוחט דף כח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
הוספות

מאי לא ביקון – קאי, שהרי דמו ראוי לניכא, לתולעת הגדלה בבגדי צמר שקורין *טיניא, כדכתיב 'כבדג אכלו עש' ואיוב יג, וקאמר: נחורו ויפטר מן הדבסו. ואי אין שחיטה לעוף – נחורו צריך כסוי, שזו היא שחיטתו ללאב – צבע עור אדום שקורין *פריקא. מילא – עוף קורשים בסכין – נבילה, דאין מליקה אלא בעפרות, וני נמי רבי [חבר] שדחה

והפריקא – בלא רוב דמי, כדאמרין בפרק קמא (חולין כא.א.) היא טרפה, משום דסבין לאו מליקה הוא. תינתן לה סכין – שחותר סימנן לאחר שנטרפה. לפתחה מדיי נבילה – דהא טרפה ששחטה אינה מטמאה, (ועוד) נחירתו זו היא שחיטתו. והך שחיטה מן הערף, בין שהוא מחליד ובין שהוא דרוס כדאמרין בפרק קמא (חולין כז.א.) מכל מקום לא נרעה מנחירה. וטרפה מיתה היא. דמדהוה רבי יצחק שני טריפה לעוף כדחתן (חולין נא.א.) אלו טריפה טעו, ואין כשר בו אלא נחירה שהיא בסימנן, כדכתיב 'ושפך' אר עיקרו, אבל הריגה בעלמא לא. הוא דאמר – רבי יצחק מן פתח, דאמר כי האי תנא: עוף אין לו שחיטה וכו'. רבי – גדול בדורו. אך כאשר יאכל וגו' – בפסולי שחיטה שפדור במזמן קאי. מה למדנו מצבי ואיל – הכי כלובח 'אך השמא והטחור חידו יאכלנו' מה פסולי המוקדשין בשחיטה – לדלעל מהדוא קריא כתיב 'וחבת מוקד' וגו. כספרי גרסין: מקש צבי ואיל לבשרה, דהוה כדומה בשחיטה בו ולא מוקי להאי קרא רבי יוחיבי בפסולי המוקדשין, אלא בבשר תאוח של חולין. כמא תנא – דלעיל, דקתני: נחורו או עיקרו, דפליג עליה דרבי אלעזר הקפרי. כאשר צויתו – למד שנתפרשה לו מצות שחיטה על פה, דהיכין צידוה בכתב. רוב אחר בו – לאו מקרא יליף, אלא כלומר, על הכותב שחיטה נצטוו. וזשם – ויחיד שביסמנים הוא, שחיות הבמהה חליו בו, דהא בנקב במשנהו שטרפא, ואילו קה עד דמיפסק רובא. שחם את החושם – בעוף, ודמיפסק שחיטה בנחירת לא קתני – דנמנא: שחט נחירה ואחר כי נשטט חורשם כשרה אלאנו לא מיתבשרא כשרה לחודיה. משום דגרירת עקידא לאשתמוש – להכי נקט שחיטה בוחש והשטמה בנחירה. שני תנאי – סימנן – פסול, דכמו דלא עבדי מדי דמי, דלוי הכא בעל שיעורא ודיל הכא בעל שיעורא. בעוף – שחלוה כולו כאחד, ורצין שריציא מדי שחיטה יפה. עד שחיטתם – וזנא קטא לא מילא על אורידין. כשרם דרשם כסוך לוורידין – נקט ליה. ומיהו הוא חרין לקנה. החושט ודיל בין קנה למפרקת. סמוך לוורידין. ושהה בה כזי – כשרה – משום דחצי נחירה לאו התחלת שחיטה היא, שאפילו נקרע חציו לא מטרפא בהכי. לא בבהמה – כלומר – דהא אפילו בבהמה קאמר. דהא גמרה לא אנגרת את, אלא אבולה שחיטה קאי. ויפרי – סלקא דעתך: וגמור בהאי כל שחוא, שהרי נשחט הרוח, דפגמא קמיתא כשלימה דמיא, והאיכא רוב מקץ. נמי לוושט – קמא (חולין כא.א.) דאי חתין רוב ורוב הבשר עם המפרקת קודם לסימנן – היא לא מיתה קודם חתיבת הסימנן, וזו מאי מליק. בעולה – דבעי הבדלה, כדאמר בפרק קמא (חולין כא.א.) חתך שנים. קתני מידא 'לוושט או לקנה', כרב נחמן. מאי הוי עלה – לענין שחיטה. בראשית – במליקה. דלמא – מליקה שאני, דאיכא חתיבת שדרה ומפרקת, ואולי היא חזונית בבל דהו. מפספס קועיה – מלולכך צוארו בדמא. שנקרע צוארו, ורצין לברוק בסימנן שחוא נפסק הקנה או ניקב החושט. ומשום ספק דרודה לא בעי למבריקה. דחליטין בבבלא או בקניא. כדאמרין תחת (חולין ג.ג.) ספק כלבא שחור – אימור כלבא.

מאי לאו בעוף. דקא בעי ליה לרמיה לניכא? – לא, בהמה. דקא בעי ליה לרמיה ללכא. תא שמעי: מלך פסין – מטמא בגדים אביה תבלינה; ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה, נתי נמי דכי תכר ליה שדרה ומפרקת הויה לה טרפה, תתני לה סכין לטחורה מדיי נבילה! – הוא דאמר כי האי תנא; דתניא, רבי אלעזר הקפרי ברבי אומר: מה תלמוד לומר 'אך כאשר יאכל את הצבי' וגו'? וכי מה למדנו מצבי ואיל שחיטה? הרי זה בא למדו ונמנא למו, כמקש צבי ואיל לפסולי המוקדשין. מה פסולי המוקדשין בשחיטה – אף צבי ואיל בשחיטה; ועוף אין לו שחיטה מדברי תורה אלא מדברי סופרים. מאן תנא דפליג עליה דרבי אלעזר הקפרי? רבי היא; דתניא, רבי אומר: 'ובחנת... כאשר צויתו' – מלמד שצננתה משה על הושט ועל הקנה, ועל רוב אחר בעוף ועל רוב שנים בבהמה. 'אחר בעוף'. איתמר, רב נחמן אמר: או וושט או קנה, רב אדא בר אהבה אמר: וושט ולא קנה. רב נחמן אמר או וושט או קנה – אחר קתני, אחר כל דהו; רב אדא בר אהבה אמר וושט ולא קנה, מאי אדא – מיתרה. (סימין) שחט תצאין גרירת פנימה דחמא העוף) מיתחיב: שחט את הושט ואחר קד נשטמה הנחירה – קשרה, נשטמה הנחירה ואחר קד שחט את הושט – פסולה. שחט את הושט ונמנא גרירת שמוטה, ואינו יודע אם קודם שחיטה נשטמה אם לאחר שחיטה נשטמה, זה היה משעה, ואמר: כל ספק בשחיטה – פסולה; ואילו שחיטה בגרירת לא קתני! – משום דגרירת עקידא לאשתמוש. תא שמעי: שחט שני תנאי סימנן בעוף – פסולה, ואין צריך לומר בבהמה. רבי יהודה אומר: בעוף עד שישחוט את הושט ואת הנחירה! – משום דשחט סמוך לוורידין. תא שמעי: שחט חצי נחירה, ושחט כדי שחיטה אחרת, וגמר שחיטתו – כשרה; מאי אדא בעוף, ומאי גמרה – גמרה לגרירת? – לא, בבהמה, ומאי גמרה – גמרה לשחיטה בנילה. תא שמעי: הרי שחטה חצי קנה פגום, והוספה עליו כל שהוא וגמרו – שחיטתו כשרה; מאי לאו בעוף, ומאי גמרו – גמרו לקנה? – לא, בבהמה, ומאי גמרו – גמרו לוושט. תא שמעי: כיצד מולקין חמאת העוף? חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד ששנינו לוושט או לקנה; הניע לוושט או לקנה חותך סימן אחר ורוב בשר עמו, ובעולה – שנים או רוב שנים; תיובתא דרב אדא בר אבהו תיובתא. מאי הוי עלה? – מאי הוי עלה? – כדאמרת! – דלמא שאני התם, דאיכא שדרה ומפרקת. מאי? תא שמעי: דההוא בר אוןוא דיהוה בי רבא, אתא כי מפספס קועיה דמא, אמר רבא: חכי נעבידה נשחט

תנינא לה סכין לטחורה מדיי נבילה – דך פירבא ליתא לרבי יוסי, דאמר בוחסין פרק 'חמאת העוף' (ט.ט.) גבי מלך נמנא טרפה. דאין מליקה מטרת מדיי נבילה, דרוחא שחיטה מטרת בבהמה. אלא לרבי מאיר פריך, דקאמר התם גמי דמליקה מטרת. רבי – דהא דתניא רבי, דהוה מצי למימר בר קפרא דא, אלא דנחית ליה לאוקמי משניות דלעיל כרבי. קשה רובא אפרים: דאמר סבירא ליה לרבי ריש שחיטה לעוף מן התורה. והפריק ימי שאמר דהניי דניי ושמע חבדו ואמר ואני' (נודי ט.ט.) קאמר גמי פלוגתא דרבי ורבנן, דבולי עלמא כדי לתבוע במצוה, ואם כן לרבי הא קא אביל כון מליקה דרבי נמי פריך לעיל מניה למאן דאמר כדי לתבוע במצוה קאביל כון מליקה, ומשני: קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה. ולרבי ליכא לשוני דאם, כן חוקש. ואפילו יחיד סימנן חולין ויבא – נבילה את לרבי, ובעי שחיטה מולקת בפרק קמא (חולין טו.א.) מליקה את המאכלת, ועוד, דמאן דאמר מחזיר קסבר מולקת ומביא מליקה פסול, דבעין אחר לא מיתקומא מתניתין דפרק קמא (שם יט.ב.) דנמנא כשר שחיטה. ואם כן הוה ליה דרוס ועל חלמה דהתם בניי דריתא בעלמא הוא. דמחאה ליכא למירק דתווי פלוגתא דתנאי אי לה חלמה הוא בניי דא כי לתבוע – אלא ככל סמא תובת הוא דרבי סבר דהלכה הוא בניי, כיון דסבר ריש שחיטה לעוף מן התורה. אי נמי, קסבר כדי לתבוע, ומביא חמאת העוף ואינו נאכל, מדיי דהוה אחמאת העוף הובא על הספק. ועל רוב אחר בעוף ועל שני שנים בבהמה – יש מפרשים דרדש גיטוריא ד'כאשר' אף: – אחר בעוף, שין – שנים בבהמה, ריש – רוב על אחד במדור, דאם אחד בעוף רוב שנים בבהמה – דריש יתובת למפרע של 'כאשר' חזי רוב של אחד במדור. אלא תא כי ממנסס עקיה דגמא – פריש בקמטוס: ורצין בדיקה בסימנים שחא נפסק הקנה או ניקב החושט. ומשום ספק דרודה לא בעי בדיקה, דחליטין בבבלא או בקנה, דאמר ב'אלו טריפות' (חולין ג.ג.) ספק כלבא שחור – אימור כלבא. תא אמר: למאי נפקא מינה אי תלינן בבבלא או בקניא, כיון דאפילו קריא בעי בדיקה ויש למור, ונפקא מינה דא היה חלול בשחורא הוה צריך בדיקה כנעו כל החלל אף על גב דליכא ריעותא אלא כנגד הסימנן, אי נמי, לענין ספק דרודה, אפילו לא הארימו הסימנן אלא שחטו טריפה. דאפילו לקמן (נ.ה.) דגרירת דרודתו במשנה, דידחיא מיקלא קליא, ורביש יצחק מן אשר מפרש, דחבא בשמעתין היא משום

משום ספק דרודה. ואתי שפיר דקאמו: וחשט אין לו בדיקה מנחין אלא מבפנים, ודיינו
משום דאין אדמומית הדרודה ניכרת בעור הוושט היצין האדום, אבל בנקובה – יש
לחושט בדיקה אף מנחין. וכן משמע ב'אלו טרופות' (חולין מגא.) דקאמר רבה: וחשט אין
לו בדיקה מנחין אלא מבפנים, ולמאי נקבא מינה – לספק דרודה. ולא קאמו: לספק

6 קבוק. ועד אמרתיו (שם): שני עשרות של
 7 לוטשט, ידועו בזה בלא חן, כשר, ובשקב
 8 הפנימי ניקח הי' ניקב חצוין א' לאו, כיון
 9 דאמן לו בדיקה מבחוץ אפילו לענן נקב, ודוק
 10 דאמן כון שנקב מבחוץ ממוחם חצוין
 11 אכן יכוח שחלי. חדר רבי' אלתן הקשה:
 12 ורבי אשרי ש' לו בדיקה מבחוץ, אם כן מאי פריך?
 13 ורבי יוחנן הניח כלי ישראל לזמא מקום קב
 14 שחטו ונימא וזכי אדון הביל ע"י בדיקתו וקב
 15 ל: שיש שום חלי' שאירעו כמו הדוסה ואין לו
 16 בדיקה מבחוץ, אין ימנא, חבי' פירשו: ימי וימנא
 17 דלא היה בלא בדיקה, סוס וקדושים מאי
 18 איכא למינני? דאי אפשר להפריד העד
 19 ולבדוק, דאין עבד דחזו. **ר"ב** אמר מחצה
 20 על מחצה ברוך – ונפרס "אלו טריות" (חלין
 21 מד, ב) (פסא סחא) (וספקות) הנהגות, דאמא
 22 לקיה דרבי ודן הבקה ברוך עוביה – מחצה נמי
 23 קרי ליה רוב. ובמסאקא דאמא דרבי' עלא
 24 מחצה על מחצה אין טרוב, נחא טפי.

נשחטתה ותרד נבדקת - דלמא במקום נקב קשטושי?
נבדקת ותרד נשחטתה - האמר דבה: ורשט אין לא
דריקה מבחוץ אלא מבפנים! אמר ליה רב יוסף בריה:
נבדקת לקנה, ונשחטתה לקנה ולקשוריה, ותרד לכבוה
לשט ולבדקתה. אמר רבא: חכים יוסף ברי גברתות
ברבי יוחנן, אלימא "אחד" דקאמר - או הוא או האי.
ל"בי יהודה אומר: עד שישחוט". אמר רב חסדא:
אמר רבי יהודה אלא בעוק, חואלי וצולח בול
אחד, אבל בהמה, בין דמנחתה אבר אבר - כול
צריך למיטריה, ושבעא דרבי יהודה משום דם תא?
ותתגן, רבי יהודה אומר: עד שישחוט את הורדיו! -
אימא: עד שנקב את הורדיו, וכאי "עד שישחוט" -
עד שנקב בשעת שחיטה. תא שמע: וורדיו בשחיטה,
דברי רבי יהודה! - אימא: וורדיו צריך לקבץ בשעת
שחיטה, דברי רבי יהודה. תא שמע, אמרו לו לרבי
יהודה: מאחר שלא חוקרו וורדיו אלא לחוציא מנה
דם, מה לי בשחיטה מה לי שלא בשחיטה? מכלל דרבי
יהודה סבר: שחיטה! - לך קאמר ליה: מה לי לקבץ
בשעת שחיטה, מה לי לקבץ שלא בשעת שחיטה, ותא
סבר: בשעת שחיטה את דם, דתיים; שלא בשעת
שחיטה לא אתי דם, דקרי. דקרי: בעי רבי יוחנן: וורדיו
ל"בי יהודה, שנה בהן דם בהן, מהו? אמר ליה תהא
סבא: הכי אמר רבי אלעזר, ואמר ליה: אמר ליה תהא
סבא לרבי אלעזר, הכי אמר רבי יוחנן: מנקה קיץ וזון
בשרין. תניא בנזירות דרב חסדא: שחט שני תצאי סימני
בעוף - פסול, ואין צריך לומר בבמה. רבי יהודה אומר:
בעוף עד שישחוט את הנישט ואת הורדיו. "חצי אחד
בעוף וכו'". אמימר, דאמר: ממצה על ממצה ברוכ,
לא כהנה אמר: ממצה על ממצה אינו ברוכ. רבי אבהו
ממצה על ממצה ברוכ - הכי אמר ליה רחמנא למשח:

פָּרוּב - הָכִי אָמַר לִיָּה רַחֲמָנָא לְמַשְׁכֵּה:
חֵד בְּעוֹף, וְאַחַד וְחֻצִּי בִּבְרֵה־מָה - שְׂחִימְתוּ
הָא עֲבַד לִיָּה רֹבּוֹ! - מִדְּרַגְנָה, דְּלָמָּא לֹא
יָבִים וְתָן שְׂוִין - שְׂנִיָּהֶם מְמַאֵין, לִפִּי שְׂאִי
וּדְרִין? זִיל הָבָא אִיכָא רֹבְכָא, זִיל הָבָא
תָּא שְׂמַעֵי: שְׂחַט חֲצִי נְרִיגָתָא וְשְׂחֵה בָּהּ
כִּדְּ

הסודות והבנים למדוד שם מספק, כיון דבין
 מותר נפש ופיר ארבע חשש איש לא אלם כן הוא שרה, ומולתא דלא בשיתא הווא. ואין להקשות על רב אשי, דאפילו כי שו"י ב' דידר' – לשלתי, קריבאנן לן פרוץ כעמוד.
 שו"י דאש קרי ארבע חשש דאמר הנה: ל' אמור אלל מבני משנתא, אבל מבני שבע יתיר בעמוד מרובה על הפרוץ כ', ואיתו כבו החם הפרוץ בעמוד אסור.
 דרב רבינא שמעון היה פסר: דאמוראי אדפרוץ בעמוד מזו סביר כרבנן, דאי אפשר לצמצום אפילו בדי ארם, ופלגי בשדומה לן דרתי מחצה על מחצה. ומגאן דשרי – ששום
 דאמאט דרבה לא אפילו קין – שוין – דחבנא אמר, לא תשייר לרוב, – משום דאסור – שוין רבא, אפילו קין – שוין – רבא, וכן גבי פרוץ
 בעמוד, והשתא ונפי הדיק פסר בדריחם לרוב, דאי אפשר לרוב, אבל קשה למשפט דבספא דאורייתא ויא אסור משום חשש שטמא קין שוין, אף על גב דאמאט נפש א'
 פרוץ נפש היה שרי. ורבא שריא אפילו באיסור דאורייתא, כשהדיתר מצוי יותר מן האיסור, וכן גבי פרוץ בעמוד. ואם כן, בהדא דלדו – אפילו הוי ספקא דאורייתא תשתרי! ונראה
 ל' דאיבת תלמוד משום שטמא אמות אינם מצומצמות, ואפילו פרוץ מרובה ל' אה יתרון משום לרז, ולרביז דוקא בספק דבריהם ל' לוקח, אבל קשה להפריש: דהכי דייקא
 פקרינן נפי דברכות ל' (דלדא) דמנא מכון כן שתי יתירות, דכדי ארם אפשר לצמצום תנא, אף על גב דא אפילו לצמצום ולרוב, כל מקום מדרש רבנן דפובאיז וכן
 עגלה, משום דאל אחת מביא עגלה מהם נפשוך שנים ארץ קרובה, ואפילו קין מצומצמות – "לקרובה" – אמר רבנא אפילו קרבותו להפריש קמא את שפיר, דלעולם א' אפשר
 לצמצום ולחיות שיהיו שוין, אלא אחת מהן קרובה יותר, וירצאן בשל תנאי. לרז: להפריש דרב רבינא שמוען נמי יוצאים בשל תנאי ממה נפשך, דאם קרובה היא – יוצאה בה,
 ואם הרחוקה היא – תביא בשביל הביתרה. מניא אמורתי: שמוא מצומצמות – זו אינו מצוי. ואין להאריך כאן יותר, ועיבודינן (הב' ד"ה וספא) אפשר בעזרת השם: קרובה יותר.
 זל

חולין. פרק שני - השוחט דף כט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
ר"א תוספות

ויל הבא איכא רובא - ואם תאמר: מאי קשיא ליה? דכי אמר נמי הכא: הכי אנמר
 רבנאן למשה לא תשייר רובא. כדלעיל, הרי אין כאן רוב וטורחין ויש לומר: תחלו
 הדרב בחשיבות, דמשום דחשיב ליה מחצה כרוב שרי לעיל, דיש כאן שיעור הדשב
 שחטתו, ובאן נמי שיחשיבות, מחצה דית כרוב. **דבול** עלמא מחצה על מחצה אינו
 כרוב - ואם תאמר: דבפרק ארבעה עשר
 (טו,ב) פסקין כרב פפא, דאמר פרץ בעימד
 מתרחי ודיה נראה חלק בן שאר אסורין בדבר
 תחלו בחיות, לא אינו דמיתיה עלה לעיל דתנור.
 וגם תתמה: דבעירובין לא מיתיה לה, והתנור
 דמיתיה התם לא מיתיה הבא ושמן יש לחלק,
 דהבא אסור וטומאה. והתם לענין מחצות, ולא
 דמי.
איש נדחה ואין ציבור נדחין - תימה: דבפרק
 קמא דעירובין (טו,א) בני "חורבנות את
 האיש חזוהו" וגו', דרשינן: איש ואשה אחת
 מנזיא לשעיר, ואי אחת מנזיא כל השטט שבת
 לשעיר. והבא לא ממעטי מ"איש" אלא רוב
 ישראל ויש לומר: דהתם מצוה שחלק הכתוב
 בין יחיד למרובים משום עיר בעלמא לענין עיר
 גזירה, לפיכך מסתברא לחלק משום שבת
 ולומר דלא מקרי איש, אי נמי, טובא איש
 ואשה דבעי דהתם. **חולין** לא חזי
 ואש צריך אימא בפלגא טב - ואם תדע: דמי
 אחד בעוף, ואחד חזי בבמהה שחטתה פסולה
 - הווי ספא דאריי קדשים.
ומירק אחד שחטתה על ידו - מירק לשון
 גמר, כדאמרינן במדרש ורשומי סוף
 פרק קמא דראש השנה: מי שהחליט במצה
 אומרים לו: מירק.

אם
 בחולין ונדחין בקדשים. וצריך, דאי אשמועינן חולין
 משום דלאו דלם הוא צריך, אבל אשמועינן דלם
 ליה ברובא עד דאיכא פוליה, ואי אשמועינן קדשים - משום דלם הוא צריך, אבל חולין
 דלם לא צריך, איכא בפלגא סגי ליה, קא משמע לן. הי בחולין והי בקדשים? אמר רב
 כהנא: מיסתברא רישא בחולין וסיפא בקדשים, מנא? מדרקתו "השוחט", ואי סלקא דעתך
 רישא בקדשים, "המולק" מיבעי ליה. - אלא מאי, סיפא בקדשים? "שחיטתו כשירה", "מליקתו
 כשירה" מיבעי ליה? - הא לא קשיא, אידי דפליק כבהמה, תנא נמי "שחיטתו כשירה". אלא
 רישא, מביי על עוף קאי, אי סלקא דעתך בקדשים - "המולק" מיבעי ליה. רב שמי בר אשי
 אמר: רישא בחולין מהבא, דקתני: אחד בעוף, ואי סלקא דעתך בקדשים - הא איכא עולת
 העוף דקני שני סימנים? - אלא מאי, סיפא בקדשים? רוב אחד בעוף? הא איכא עולת העוף
 דקני שני סימנים? מאי "רוב אחד" - רוב כל אחד ואחד, וברין הוא דליתני "רוב שנים",
 בין דאיכא תפארת דסני ליה בחד סימן - משום הכי לא פסיקא ליה. רב פפא אמר: רישא
 בחולין מהבא: דקתני, רבי יהודה אומר: עד שישחוט את הורדיו, ופליגי רבנן עליה; אי אכרת
 בשלמא בחולין - שפיר, אלא אי אכרת בקדשים, אפאי פליגי רבנן עליה? האו ענינו דלם
 הוא צריך? רב אשי אמר: סיפא בקדשים מהבא, דקתני: השוחט שני ראשין פאחד - שחיטתו
 כשירה; "השוחט" - דיעבד אין, לבתחלה לא. אי אכרת בשלמא בקדשים - היינו דלכתחלה
 לא, משום דתני רב יוסף: "תובה" - שלא יהא שנים שוחטים ובה אחד, "תובהה" - שלא
 יהא אחד שוחט שני ובהים; ואמר רב כהנא: "תובהה" כתיב. אלא אי אכרת בחולין - אפילו
 לבתחלה נמי. ואף רבי שמעון בן לקיש כברי, רישא בחולין וסיפא בקדשים. דאמר רבי שמעון
 בן לקיש: מאחר ששנינו רובו של אחד פמאה, למה שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבקבה?
 לפי ששנינו: תביאו לו את התמיד, קרצו ומירק אחד שחיטתו על דיו, יכול לא מירק יהא
 פסול? לקח שנינו: רוב אחד בעוף ורוב שנים בבקבה. אמר רבי: יכול לא מירק יהא פסול?
 אם

ומירק - כחן אחד שחטתה. על ידו - בשבילם, כמו (עירובין פב,ב) מערב אחד על יד בנו ובתו - בשבילם. ומפני ששנינו שם דצריך למרק, יכול לא מירק יהא פסול,
 דבקדשים לא מי ברוב שנים? לבך - הוצרך לשנות כאן: רוב אחד בעוף וכו', דרישא - חולין היה שבענין מנה, ותנא ספא משום קדשים. ופרכין: יכול לא מירק
 יהא פסול? בתמיה, הא אם כן הווי לקח מריקה עבודה בארם אחד שלא בכח גדול, ותנאי: כל עבודת יום הכפרים כו'. ברייתא היא בשבילי הוריות וכו'.

כדי שחיטה אחרת - היינו שיעור שחיטה. וגמרה - קא סלקא דעתך בבמהה
 קאי, דבעיא רוב שנים. ומאי גמרה - לשהטתה. ואי מחצה כרוב - בין דשהה
 בחצי - אולא לא שחטתה, והווי לה כפגימה בעלמא. ואיטרפא לה בפסוקת
 הגזירותא אלא שבע מינה אינו כרוב, ופסוקת הגזירות ברובא בעין. לא בעוף -
 דמנה נפשי כשרה בדפרשה. **הוא עכר ליה**
 רובא - ואיכאברא מקמי שחיטה. לא עכר
 ליה כלום - עמשה טרפה. הצי קנה פגום
 בעוף. רוב הנראה לעינים - כלומר, רוב
 גמור, שדור נכיר, מה שרפה - דאיכא
 מקומות טובא דמיטרפא בהו במשהו, כגון
 הנראה דוהשת והיראה ודחקין. בעיני רוב
 לעינים - במקומות שהוכר בהן
 רוב. כגון בקנה ובחוט השדרה. שחיטה דעיר
 דאיכא רובא לא מחבשים - דאפילו טאן
 דמבשר - משום דקרי ליה רוב הוא,
 ובמיעוטא כלולא מזה. מחצה על מחצה
 כרוב - וטהורים עושין לעצמן בטהרה.
 וטמאין עושין לעצמן בטומאה ולא מידחו
 לפסח שני כידחין. אינו כרוב - ונדחק
 הטמאין בשני. ותתם מאי טעמא דרב -
 הא בעלמא אמרת דלא הוי רובא דכתיב
 איש איש ב יתה טמא - דיחה לעני.
 ופלגא, נהי דרובא לא מקרי, מדו ממלא
 יחיד נפשי להו, ולא מידחו. לרם הוא צריך
 ליהוקה. מליקתו כשרה מיבעי ליה -
 כלומר, אנוף איבעי ליה למינהו מליקתו
 כשרה וחדר ליתא אבהמה: שחטתה
 כשרה. הא לא קשיא - גבי חדרי תננה
 וכו' סליק מבמהה נקט שחטתה. אלא וישא
 - כי נתא טהור. ככדי בעוף קא - וכו'
 תתחיל לחורוה, ודכיי סמי ליה שחיטה
 בעוף קדשים? "המולק" מיבעי ליה? הכי
 גרסינן: מאי רוב אחד רוב כל אחד ואחד
 - ולא גרסינן "אלא". לא פסיקא ליה -
 ותנא מילתא דמישתמע בתרייהו. דכיי
 משמע: רוב כל אחד בעוף כשרה: דיכא
 דסיי בחד כחן טהא - הוי רובו ככולו
 ודיכא דבעי חרות - הוי רוב כל אחד
 ככולו. שפיר - משום הכי פליגי רבנן
 עליה. דכיון דלא תחברו חרידין אלא משום
 דם, מה לי בשעת שחטתה ומה לי אחר
 שחטתה? אלא בקדשים - הכי פליגי רבנן
 עליה? הווי ענינו - כל עצמה ועיקרה של
 שחיטה קדשים על דאי צריכה. תובה -
 לירובכם בתוכחה, ואמרין לקמן
 "תובהה" כתיב, ויש אם למסורת. "תובה"
 משמע דלשוחט חזי קאמר ליה לשנים,
 דלרם כתיב "תובהה". ומדכתיב "הוא"
 משמע נמי אובה, שאף הוא יחיד.
ואמר רב כהנא - גרסינן. ורבי דרש לקיש
 בסדר יומא (לכב,ג) גבי הביאו לו לכהן גדול
 את התמיד, קרצו - מפרשין תתם: כרוב
 שנים, שלא היה יכול למרק ולגמור את
 השחיטה כולו. לפי שכל עבודת יום
 הכפרים אינה כשרה אלא בא דכתיב
 בראייה מות' ויקרא טו: ויכפר הכהן טו'
 ימשח אותה, והיה צריך לאחז מדר את
 המזרק לקבל לדם - לפיכך חותך בו כדי
 דבשר שחטתה, ומנחתה וממחה לקבל
 ומירק - כחן אחד שחטתה. על ידו - בשבילם, כמו (עירובין פב,ב) מערב אחד על יד בנו ובתו - בשבילם. ומפני ששנינו שם דצריך למרק, יכול לא מירק יהא פסול,
 דבקדשים לא מי ברוב שנים? לבך - הוצרך לשנות כאן: רוב אחד בעוף וכו', דרישא - חולין היה שבענין מנה, ותנא ספא משום קדשים. ופרכין: יכול לא מירק
 יהא פסול? בתמיה, הא אם כן הווי לקח מריקה עבודה בארם אחד שלא בכח גדול, ותנאי: כל עבודת יום הכפרים כו'. ברייתא היא בשבילי הוריות וכו'.

מזה

חולין. פרק שני – השוחט דף כט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
תוספות

אם כן הוי ליה עבודה באתר – הוה מצי נמי למפרץ אם כן הויא ליה שחיטה בשנים, כיון דאם לא מיקר פסול, ואין שנים שוחטין בנבא אחד אפילו בזה אחד זה, בדמוכה לקמן בשמעתין, ואם תאמר: ומאי קשיא ליה מעבודה באחרי? הא בפרק "טרף בקלפאי" (ימא) (מנא) איתא מאן דסבר אפילו שוחטין פר בן גדול בור, ואפילו מאן דפסיל – היינו דוקא פרי, דקאמינא לרובתא כי השפיר איתא עילה

אחרי ודוקא, אבל אמרי, דלא שייך לתובע יום
הבשרים ולא קאי עליה אחרי ודוקא – ולא שיש
לומר: דמכל מקום פסול מדרבנן, למאן לא
למפר – ואף על גב דבתחילת גמי בעינן כל
השנים לתחלה, מכל מקום כיון שיש דוקא
בדרב – לא היה לה לעשות על ידי אחר, אמר
ירש לקיש שמעיה דלוי סבא אינה לשחיטה
אלא סוף – אף על גב דרבא סבירא ליה הכי
בפרק שני דרובים (לכא), אפילו הכי לא חשיב
ליה בחד תלת דחולין בריש לקיש לגבי רבי
יוחנן בריש פרקי "חולין" (יבבבא דלכא), ומכאן
דוך שמעיה דלוי אמרה ירש לקיש, בגו
שחטו סימן אחד בחוץ – פירש בקונטרס: בעוף
קרישם, וקשה לפירשה: דמאי טעמא דנאן
דפסרי חוץ בן דבמליקא חוץ לא מחיב אלא
בשחיטה, ודרי עשה הבשר שחיטה בחוץ ורב
נמי, למאן ליה למינקט: שדרי עשה, רב
מעשה חטאת העוף ודרי ליה למינקט: משום
לדברש שחיטת העוף בסימן אחרי ועוד: דנקט רב
יוסף דאחר בחוץ ואחר בפנים נמי פסולה
משמע: הא שניהם בפנים – כשרה, ואי בעי –
הא יין הבשר לא חביבא למילקא, ודריב? ויהי ליה
למינקט, ולא "פסולה" ונראה לפרש דאדירי
בבבבא, ופסולה? דנקט רב יוסף לאו דוקא
דדריב נמי לבד ליה למלא, דאי חביבא לכא – אם
כן לוקי פלוגתא דלויטן אחר בחוץ וסימן אחד
בפנים, ופליגי בבבבא, ואמאי מוקי לה במיעוט
סימנין בחוץ וגומר בפנים? ואם תאמר: ובסוף
פרקי (מב) גבי את דרנאי: השוחט חטאת בשני
בחוץ לעבודה וזה חייב שלש חטאות, ומוקי לה
בבבבא העוף, שדרי חצי קנה פנים ודוסין נלע
כל שזוהא, דאין כולוה בחדרי הדרי, ולחכי נמי
חטאת ולא נתן רוב, כשבשרי ובה מבין שני סימן
אחד לעבודה וזה אסרה, וזו לא מחיב משום
שחט חצי חיה, וחטאה, אבתי כין חטאת נמי
מחייב בסימן אחד משום שחט חצי חיה –
למשמעין וזב, ובבבא קנה פנים, ואף על גב דסימן
אחד לא מחייב משום שחט, שלא תוך כלום,
מה בכך מכל מקום בשחיטה סימן שני מיהא
לחייב משום שחט שני לומר, דהא תרומתי
בסימן אחד הכא – היינו משום דגמר השני
בפנים, אבל תרם דאדירי בשחט לעבודה וזה,
מבין דאסרה בסימן ראשון – לא חשיב סימן
שני אלא כמחזק בעפר, ודרי כמז נתקלקלה
בשחיטה, דאמר בסמוך דאגלאי מילתא למפרע
דלא שחיטה היא בכל גבי פרי, לכך נקט ענין
לדברש שחט אחד, כון פירש לקמן בקונטרס.
אדירי פסול בשחיטה – פירש הקונטרס: כגון
נתגבלה, ורבינו מנחם מפרש: פסול של מלאכה
אחרי, דומיא דהוא, דאי אמרית בשחיטה נמי
יש חילוק במלאכה בין קודם פסולה בין לאחר
פסולה, אם כן פלוג בשחיטה עצמה, ואמאי
נקט חזקה? ואף על גב דאדירי בפסול מלאכה,
מכל מקום קשה אמר שפיר בסמוך: שאני נתקלקלה
בשחיטה דאגלאי מילתא למפרע דלאו שחיטה

אם כן הוויא ליה עבודה באתר, ותניא: כל עבודת
יום הכפופים אינן משרות אלא בז' – הכי קאמר:
ויכול יהא פסול מדרבנן? דסקלא דעיקר אמינא
איכא פסול מדרבנן – לכך שנינו: רוב אחר בעוף
ורוב שנים בבבבא, ובאחר דאפילו פסולא דרבנן
ליכא, למאן לי למר? – מנחה למר, אמר רבי
שמעון בן לקיש משום לוי סבא: אינה לשחיטה
אלא בפסול, ורבי יוחנן אמר: ישנה לשחיטה
מתחלה ועד סוף, אמר רבא: הפל מדרבנן, ומכאן
דשחט סימן אחד גוי וסימן אחד ישראל –
שחיה פסולה, שחיה נעשה בה מעשה מרפה
בד גוי, בעולת העוף נמי, היכא דמליק סימן
אחד למטה וסימן אחד למעלה – פסולה, שחיה
עשה בה מעשה חטאת העוף למטה; לא נחלקו
אלא בגו ששחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד
בפנים, למאן דאמר ישנה לשחיטה מתחלה ועד
סוף – מיתבי, למאן דאמר אינה לשחיטה אלא
בפסול – לא מיתבי, אמר ליה רבה בר רבאשי:
מר לא אמר הכי, ומנא? רב יוסף: היכא דשחט
סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים – נמי פסול,
שחיה עשה בה מעשה חטאת בחוץ;
לא נחלקו אלא בגו ששחט מעוט סימנין בחוץ וגמרו
בפנים, למאן דאמר ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף
– מיתבי, למאן דאמר אינה לשחיטה אלא בפסול
– לא מיתבי, מתיב רבי יודא: כל העוסקין בפרה
מתחלה ועד סוף – מנא פסולא בגדים ופוסלין אותה
במלאכה אחרת, איער בה פסול בשחיטה – בין
קודם פסולה בין לאחר פסולה אינה מטמאה בגדים;
בבבבא, קודם פסולה – מטמאה בגדים, לאחר פסולה
אינה מטמאה בגדים; ואי אפרת ישנה לשחיטה
מתחלה ועד סוף – פלוג נמי בשחיטה: איער בה
פסול בשחיטה, קודם פסולה – מטמאה בגדים, לאחר
פסולה – אינה מטמאה בגדים; אמר רבא: נתקלקלה
שחיטה קאמר? שאני תרם, דאגלאי מילתא למפרע
דלא שחיטה היא כלל, אמר רבא: אי קשיא לי –
הא קשיא לי: למאן דאמר אינה לשחיטה אלא בפסול,
פלוג בבבבא דפרה, כגון דשחטו בתרי גבירי,
דבבבא קמא לא מטמאה, ובבבא בתרי מטמאה! אמר
רב יוסף: תרי גבירי בחד זיבבא קאמר? בר מנינה
דהחאה, דתניא: "תובח" – שלא יהו שנים שוחטין
זבא אחד, "תובחנה" – שלא יהא אחד שוחט שני
זבחים; ואמר רב כהנא: "תובחנה" מתיב, אמר ליה
אביי: לאו אהמר עלה, אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: וזביר רבי אלעזר בריבי שמעון

מצוה למר – משום דם, ואני שמעתי בימאי: מרוב עז דדרת מלך, ואין
לבי כך, דאם כן כל עבודת נמי, ודרי הכתוב הקפיד בבין גדול וגורש את רוב
עם, אינה לשחיטה – אין השחיטה קריה שחיטה אלא בסופה, ולקמייה מפרש
למאי הלכתא, ישנה לשחיטה – וכל קרי שחיטה, פסולה – ואפילו למאן
דאמר אנה לשחיטה אלא לכסוף אלא בשחיטה
שחיטת גוי, מיהו שחיטת ישראל נמי לא
הויא, ודיא ליה כיון בעלמא ויאמרפא לה
מעשה טרפה – מעשה שחיה כדו ובשחיטה
למפרע בו, נעשה בה ביד גוי, עולת העוף
למעלה מחוט הסיקרא, חטאת העוף למטה,
דאמר בבבבא (סבא, סהא), שחיה עשה
בה [מעשה חטאת העוף] למטה – במקום
הוא, מעשה חטאת חטוב חטאת העוף
לחשבויו בכך, שמליקת חטאת העוף בסימן
אחר, הלכך הכי נמי חשיב לפסול, אף על גב
דבעלה לא הוי חטאת עוף גמר השני,
מיתבי – משום שחט חצי, מר לא אמר
הכי – דאדלו בעוף, אם שחט סימן ראשון
בחוץ – מיתבי, שחיה דרובתה כשר בפנים
במליקת חטאת העוף, השחט חצי קרישם
בחוץ חייב, דילק מירביא ד"אשר ישחט"
בשחיטה קרישם בפרק "השוחט" (קמא), אבל
המולק את העוף פסול, חצי המליקין בפניה
– אדומה, מתחלה ועד סוף – באחת
בעבודתה, בין באכצע ובין בתחלה ובין
בסוף, מטמאין את הבגדים – כדכתבי
(במדבר טז) עץ ארז וחתום ושני לועלת
והשליך אל תוך שריפת הפרה; וסמך ליה
"ובסב בגויה וכוך" וגו', ובכתיב בשריפתה:
"והשחט אותה" וגו', ותניא בספרי, אם
השליך את האבוב מטמא בגדים, השחף
לא כל שכן? מה למדור לומר "והשחף"
– בא הכתוב ללמד על העוסקין בפרה
מתחלה ועד סוף שדרי טעמיה בבבבא
בגדים, ופוסלין אותה במלאכה – אם
נתעסק עמה במלאכה אחרת, כגון שחיטת
החזק עמה ודלת, דתניא (ספרי פרשת חקת),
"שחט אותה" – בא הכתוב ללמד על הפרה
שחיה מלאכה פסלה בשחיטה, "שחף
את הפרה" – בא הכתוב ללמד שחיה
מלאכה פסלה בשחיטה, בשחיטה –
כגון שנתגבלה, אינה מטמאה בגדים –
שאין כאן עבודה, ואם קא אפרה בא שריפה
ולא נגע בה, או אפילו נגע בה בפשוטי
כלי עץ, שלא טמאנו בשחיטה בגבל – אינו
טמא משום מתעסק בפרה, שאין כאן פרה
אדומה, בבבבא, דהואת מרם שחיה
מה דימנע כעץ פמינן גבד פתח של
הכל, כדכתבי (במדבר טז) "והזוה אל נבא
פרי וגו'" קודם פסולה מטמאה בגדים –
דמתעסק בפרה וזהו, נעביר בשחיטה
הבשרה, דלא שחיטה היא כלל –
שחיה סופה הוכיח, אבל היכא דנגמרה
שחיטה ממש, אימא לך רבולה קריה
שחיטה מתחלה ועד סוף, פלוג נמי –
האי תנא בבבבא דפרה, אפילו בפרה
שלא נפסלה יש חלק בין בגדים לבגדים,
חמימאה
חמימאה

היא כלל, דכיון נתקלקלה – אם כן לא נעשה ערין כלום על פיה פרה בבשרות, אבל אירע פסול בחטאת – אין לחוש, דבר נעשית השחיטה כבשרות, ורבי
– תימה! על דברך שלא היו שנים שוחטין זבא אחד – היינו לתחלה, אבל ברעבר כשר, מכל אד שחט שני זבחים, דמוקי לעיל מתניחן דשוחט שני זבחים כאד שחיטת
בשרה קרישם, ואם כן אבתי פלוגי בבבבא דפרה ורבי יוחנן דכיון דלחלתא אסור – מילתא דלא שכיחא היא, אף על גב דפרקי: פלוגי בשני סדרים – הוה שכיחא טפי,
דחיונן

סתימתה – שיש משנה ובייחא דרבה שאמר רבי אלעזר ברבי שמעון ורגילים
 התנאים לסדרן במשנה בלשון סתם. והאי סתמא ד'רוביה' – הוא נמי אמרה.
 וגמרא גמיר לה רבי יוחנן מרביה דהא רבי אלעזר אמרה. **וכא אחד** – ולרבנן
 פילגואי ועוד, לרבי אלעזר גופיה פילגואי. כגון דרשטא דהא גבא דתרי סודרי,
 שאבאמצע חבורי דהוה ונטל סודרי

סתימתהא, אבל חקמים אומרים: שנים שוחטים
ובת אחרו - ולרבי אלעזר רבי שמעון נמי לפלוז,
נגזר דשחט חוד בברא בשני סודרים, וסודר קמא
לא מנמא, וסודר בתרא מנמא! - אלא, בסמולא
דפרה קא מיירי, בהקשרה לא קא מיירי. מתיב
רב אידי בר אבין: ובמועד, לשמו - פטור, שלא
לשמו - חייב; והנין בה: טעמא - דשלא לשמו,
ימות חשנה שלמים פטור; ואפאי פטור? פסח בשאר
ימות השנה שלמים הוא! טעמא מינה: פסח בשאר
ימות השנה בעי עקרה! ואמר רבי תימא בר מנא,
נדרקה מפי חבורה ואמרו: הקא במאי עסקין -
נגזר שחייו בעלים בטאי מתיב, דנדרחין לפסח שני,
דסתמא לשמו קאי; והאי הוא דבעי עקרה, הא
אחר לא בעי עקרה. אי אמרת בשלמא ישנה
לשחיטה מתחלה ועד סוף - אויפסל ליה מתחלת
שחיטה; אלא אי אמרת אינה לשחיטה אלא בסוף,
פיון דשחט ביה פורתא - אידחי ליה מפסח, אידך
פי קא שחט - שלמים קא שחט! אמר ליה אבוי:
נהי ואידחי ליה מפסח, מדמי פסח - וסתמי ואידחי?
הי תימא בעי עקרה ותעקרה; והנין: שחט - שני
שנים או רוב שנים ועדיו הוא מפרפקט - הרי
הוא בחיז לכל דבריה, אמר רב יהודה אמר רב:
השוחט בשנים ושלשה מקומות - שחיטתו כשרה.
פי אמרתה קמיה דשמואל, אמר לי: בעיני שחיטה
מפורעת, ולקיא! ואף רבי שמעון בן לקיש סבר:
בעיני שחיטה מפורעת, דאמר רבי שמעון בן לקיש:
מזן לשחיטה שהיא מפורעת שצאמר, "חז שחט
לשונם מרובה דבר". מתיב רבי אלעזר: שנים אוהזין
בספן ושוחטין, אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה
- שחיטתו כשרה; אפאי? והא ליבא שחיטה
מפורעת! אמר ליה רבי: דמיא: משתניו - בספן
אחד ושני בני אדם. אמר ליה רבי אבא: אי הכי,
היינו דתני גולה: אין חוששין לשמו יטרפו זה על
זה, אי אמרת בשלמא בשתי ספיני ושני בני אדם
- שפיר, מהו דתימא: ליחוש דלמא סמכי אהדרד,
והאי לא אתי למעבד רובא והאי לא אתי למעבד
רובא, קא משמע לן דאין חוששין. אלא אי אמרת
בספן אחת ושני בני אדם, האי "אין חוששין
שמו יטרפו זה על זה", שמוא ידרוסו זה על זה"
מיבעי ליה! אמר ליה רבי אבין, תני: אין חוששין

שמי

קאי, וגגור שחיתה ידידיה לשלמים הוא. ובפירתא קבוא לא יופטל משום שחיתא פ
דמינא פסח – ראיא הוא לימכר קודם רבא שחיתא וליצחא, וליקולן, קרין לך עומן פ
ובי תסח – קאי קשיש נפדין לבא התעמדה והרבה, כדמינא (ויקרא כב): "ויקרא
ושלש מקומות – שחתך באן וחורו והתחיל לשחוט למטה או למעלה. מפורעת
בשני מקומות. שנים אחוין בכסין" קא סלקא רעתן בשן סיבין, אחר ללמלא.
דמינא רעיון ארליתא.

שמה

למדתנו רבינו משנתנו בשני סכנים ובשני אדם — משמע שכן הלה, דבשנים
ושלשה מקומות שחיטה כשרה. ובהלכות גדולות גריד: למדתנו רבינו
משנתנו בסבין אחד ושני בני אדם. כלומר, הדיקן אתה אובלי ומכל מקום, כיון דלא
חש לדריביו ואכל משופתי שופרי — שמע מינה שכן הלה, שדרי חור בו ממה שדחה
אחריהם בנתינתו אכילתו אחר.

החלד הסבין בין סימן לסימן - לקמן (רף ב)
 ע"א) בני מנחם הדלהה היה ראוי
 להביאה. ואלא אגב דאבשר בר טעל שחיטה
 שאינה מפורשת אלא פסולה לעולם חלה.
או שהחלדי הסבין תחת השני ופסקו - רבוחא
 נקט, אף על גב שברב נשחט אחד. ונקט
 נמי אורחא מלכות, דכבדשו סימן ראשון
 בדובחא, כשחורח אלא, ודלהה תחב
 ראש הסבין בין סימן שני לצואה.
החלד מביעט סימנן מזה - פירש
 כוונתם: מביעט מברא, אבל
 מביעט קמא פשיטא לן דרזיחא נבלה. והגרמה
 נמי נפק אפילו שחט שני שליש והגרם שליש
 דעברין לחומרא, מדקאי אבל בתוקי. ורביעי
 יצאח ברבא נאזי אומר: דברומהטא סקטין כפר
 קמא (תליל יט,א) כרבי יוסי בר יודה, ואיכא
 דמכשר נמי לרבנן שחט שני שליש והגרם
 שליש. ואזי דמאי אלא, דרזחם שליש במסוק
 שוחט. והאזי שחט כאילו שחט ברילה אחר
 שוחט הסבין (ובאן) וקטן - נמי, אף לאחר
 שוחט הסבין עקי (דרזח) וקטן - שחיטתו
 כשרה, כיון דרזח שליש בדרך שחיטה. ורבינא
 הקשה לפרושי הקונטרס, דתניא בתוספתא:
 שחט רוב והגרת כשרה, ואפילו אם גמרו לזמן
 מרובה - כשרה. וקמא מפרש רבינו תם:
 דבאב עבי מביעט קמא. ועבי ברב דרזח
 דמכשר תחת העור, דלמלא את תחב הסבין
 מביעט סימן. וקמא שחט רוב שלמטה כדרבו -
 הוי חלוק טעם. ואפילו לאמרי בר רב, אגריה:
 תחת העור איני יודע - דהינו משום דשחיטה
 לא שיכא בעור. והוי חלדה פלי שהיא שלם.
 אבל סימן דשיכוי רוב שחיטה, ואפילו היא אין
 צריך לשחוט אלא דרזח. ומביעט קמא תחת
 הוי כאילו נחרך - לא הוי חלדה. אי נמי,
 מביעטי ליה תרובחא תחת חמיט קמא
 ופסקו למלמט חלדה, אדור שחט חמיט. וכן
 שחט מביעט סימנן ולקמן (כט,א) מפרש
 רבינו תם מביעט קמא. והשואח את שפי' הוא
 דקאמר לעיל (כט,א) אי מחצה על מחצה
 - הוא רעב ליה רובא, ומביעט בראש פשיטא
 ליה דכשר. והואתו לפרושיה, אם תמצוי דכשר
 אף מביעט קמא - לא פסלה שהיה קמא
 התורה, כי דכדכשר בסימנן אדור. ודאזי דקאמר
 לקמן בפרקין (לכ,א) דרשיתה וזי מנמה
 לברמה ועוף (לכ,א) - דהינו מדרבנן. ובקעה לא
 שיכא שהיה קמא אפילו מדרבנן, דשהי
 מביעט קמא כשרה. מדי דרזח אמנא חזי קנה
 פניה. ומה שכתבו בתוספתא: שחט וזי והגרת
 ושהי בדי שחיטה ונגרה שחיטתו פסולה - טעמו
 לעיל מיתוי לא פלי מחצה על מחצה רובא, ומיתוי
 דתניא: שחט שחט ושהי ושהי כשרה - שחיטה
 קמא, ולקמן (לכ,א) קאי בתוקי: ואם נאמר לא ידע
 לא ידע הויא חספתא קשהקשה מנמה רבינו תם.
 סימנן סימנן - היינו לאור ששחט רוב אדור, וזה
 בביעט קמא. ושהי מביעט קמא מפרש אדור
 כד היום כולו מביעט, מזה: דלמלא את ומכשר
 תחת כרלו, וקמא

שָׁמַר יִדְרֹסוּ וְהָ עַל זֶה. מִתִּיב רַבִּי אֲבִין: שָׁמַר אֶת הַחוּשֵׁט לְמִשְׁחָה וְאֵת הַחֶגֶה לְמַעֲלָה, אוֹ אֶת הַחוּשֵׁט לְמַעֲלָה וְאֵת הַחֶגֶה לְמִשְׁחָה - שְׁחִיתוֹ בִּשְׂרָה; אֲמַי? וְהָא לִּיבָא שְׁחִיתָה מִפּוֹרְעָתָא; הוּא מִתִּיב לָהּ, וְהוּא מִפְּרָק לָהּ; בְּשִׁחִיתָהּ הַעֲשִׂיָה קַדְלָמוֹס. תְּהוּא תוֹרָא דְאִישְׁתָּא בְּשִׁנִּים וְשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת, עַד רַב יִצְחָק בֶּר רַבִּי יוֹזָאב: בֶּר מִרְתָּא שָׁקֵל מְשׁוֹפֵר שׁוֹפֵר, אָמַר לִיה רַבִּי אֲבִין: לְמִרְתָּא רַבִּינִי, מִשְׁתַּנְיֵי בְּשִׁנִּים סְבִינִי שְׁנֵי גַבֵּי אֲדָם. אָמַר בֶּר יְהוֹרֵה אָמַר רַבִּי: הִחְלִיד אֶת הַחֲסִינִין בֵּין סִינֹן לִסִּינֹן וּפְסָקֹן - בְּשִׁרָה, תַּחַת הָעוֹר - בִּשְׂרָה. מֵאִי קָא מִשְׁמַע לָן? תְּנִינָא: אוֹ שֶׁחֲחִלִיד אֶת הַחֲסִינִין תַּחַת הַשֵּׁנִי וּפְסָקֹן - רַבִּי יִשְׁבֵּב אֹמְרִי: וְגַלְהָ, רַבִּי עֲקִיבָא אֹמְרִי: מִרְפָּא! - אִי מִפְּתִיחִין תִּיה אֲמִינָא: הֵי מִלִּי מִלְמַשָּׁה לְמַעֲלָה, דְּלֹא עֲקִיבִי דִּרְדֵּר שְׁחִיתָה, אֲבָל מִלְמַעֲלָה לְמִשְׁחָה, דְּרַקְעִידִי דִּרְדֵּר שְׁחִיתָה - אִיבֹא שְׁפִיר דְּמִי, קָא מִשְׁמַע לָן. תַּחַת הָעוֹר בִּשְׂרָה. כִּי בֶר אָמְרִי: תַּחַת הָעוֹר אִינִי יוֹדַע. אֲמִינָא לָהּ, כִּי בֶר דְּאָמְרִי: תַּחַת הָעוֹר אִינִי יוֹדַע, תַּחַת הָעוֹר אֲפִילֵּי מִהוּ? תַּחַת צִמְר מִסּוּבָר מִהוּ? תִּיבֹן. כִּי בֶר פֶּאָר: הִחְלִיד בְּמִיעוּט סְבִינִים, מִהוּ? תִּיבֹן. מִשְׁנָה הַחוּשֵׁט שְׁנֵי רֹאשֵׁין פֶּאָדָה - שְׁחִיתוֹ בִּשְׂרָה. שְׁנִים אוֹחִזִין בְּסִפִּין וְשׁוֹחֲטִים, אֲפִילוֹ אֶחָד לְמַעֲלָה וְאֶחָד לְמִשְׁחָה - שְׁחִיתוֹ בִּשְׂרָה. הִתִּין אֶת הָרֹאשׁ בִּבְת אַחַת - פְּסִילָה. הִיָּה שׁוֹחֵט וְהִתִּין אֶת הָרֹאשׁ בִּבְת אַחַת, אִם יֵשׁ בְּסִפִּין מִלָּא צִיזָר - בִּשְׂרָה. הִיָּה שׁוֹחֵט וְהִתִּין שְׁנֵי רֹאשֵׁין בִּבְת אַחַת, אִם יֵשׁ בְּסִפִּין מִלָּא צִיזָר - אֶחָד. בְּפֹה דְּרִבִּים אֲמֹרִים - בְּזֹמֶן שְׁחֹלִיד אֶחָד הֵבִיא, אוֹ הֵבִיא אֶחָד הָחֹלִיד; אֲבָל אִם הָחֹלִיד וְהֵבִיא, אֲפִילוֹ כֹּל שְׁחָוָה, אֲפִילוֹ בְּאִזְנוֹל - בִּשְׂרָה. גִּמְרָא מִנְהִי מִלִּי? אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר קְרָא: "חִין שְׁחֹט לְשׁוֹנֵם מִרְמָה דִּבְר". תֵּנָּה דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲלִי: "יִשְׁחַט" - אִין "יִשְׁחַט" אֵלֹא וּמִשְׁחָה, וְכֵן הוּא אֹמְרִי: "וְהָב שְׁחֹט", וְאֹמְרִי "חִין שְׁחֹט לְשׁוֹנֵם מִרְמָה דִּבְר". מֵאִי "וְאֹמְרִי"? וְכֵן תִּיבָא: "וְהָב שְׁחֹט" - שְׁמִנְיָהוּ כְּהוֹט הוּא, תָּא שְׁמַע: "חִין שְׁחֹט לְשׁוֹנֵם", רַבָּא תִּיה דִּרְקִי לִיה גִּירָא לְרַבִּי יוֹנָה בֶּר תַּחֲלִיפָא, וְשָׁחַט בֵּה עוֹפָא בְּהָרִי דְּפֶרֶת - וְדִלְמָא עֲבִיד חֲלֵלָה! - חִינִין וְרַבִּי

שופר הוא, וגרסינו: "כשרות", דהא
לפירוש רבינו תם קשה מתוספתא,
אלמא יש שהיה במיעוט סימנים
אם גם לפירוש הקונטרס נאמר
רבינו אושעיא מפרש: החליד
וליד תחת המיעוט שנשאר, ושחט
אשחט בסכין רעה, דקאמר התם:
כח רעה אפילו חולין דרביא כל ד
רין ומביא כל היום כולו באותו מיע
אמשר — דאם על גב דאדירו נופר

באין זה לאבן, ונערים ודוקים סבין על הנאר, ש
 1 **כְּלִימָטוֹס** — באכלוס, ברמלה חד מקום הוא,
 2 למעלה וחתך וישעף כפי מטה, במקום שנמרה
 3 וכן מלמטה למעלה. **לַמְּרִיבָה** — בלקחה זו
 4 **משנתני** — דקתני: שנים אמוחין בסבין, אפילו
 5 בשני סבינין קמבשר. **והִיא** — לחתחן
 6 בהלכתו, אלא שהלחי, וחורו ורשקין את הסבין
 7 חדרו העליין חדרו. **החת השני** — ששטח כבר
 8 את הראשון. **נבלה** — ומנמנאה. **מלמטה**
 9 **למעלה** — חתן רחתי השני חתחלי — לא
 10 אפשר אלא מלמטה למעלה. **החת השלישית** —
 11 הברוכה לה סביבות צוארה. **מחו** — דהא עור
 12 נמי לא ככלל שחיתה הוא, ומספיקין לה משום
 13 חלה, **הא בני לא שבו** — או דלמא, דאי גופא
 14 אבין לא גופא. **שכאן** — פלטרין. **תיקן** —
 15 וכל תיקן דאיסורא לחומרא. **החליד במיעוט**
 16 **סבינין** — לארש שטח רובו בהרש, ש
 17 **אמריקן** — ואת אישיתוס שפיר ברוב סבינין, א
 18 דלמא כולה חרא שחיתה היא, ואית בה חלדה?
 19 במיעוט קמא פשיטא לן ונבלה דאי. **תיקן** —
 20 ולחומרא. וגבי גרמיה נמי פירקא קמא (וחלן)
 21 **ט.א.** — בין שחט שלש הגרנים שלש שחט
 22 שלש, בין הגרנים שלש ושחט שלש הגרנים
 23 שלש, בין שחט שני שלש הגרנים שלש —
 24 מספקא לן דלמא סבידא לן כרבנן שוחאי,
 25 ובמספרי כלא חרין, מנייהו, ועבדין לחומרא.
 26 ואף על גב דשנין לעיל (ט.א.), שחט חצי גררת
 27 ושחט בה וגמרה — כשרה, ואקומנא קמא
 28 ואכשרה מנה נפשיך דאי מחצה על מחצה
 29 כרוב — אף עבד ליה חרוב, אלמא דמכר עבד
 30 רובא בשכרות אל דיש לפסולא דרמיטא —
 31 לא מסבין אהחאז שנואי, דדיחוי חרוב דמיטא
 32 וטעמא. משום דמחצה על מחצה אינו כרוב
 33 ובשחיתה קמייתא לא מידי עבדי, וכי שהה
 34 בפלוגא קה לא איסורין. אבל במיעוטא כרתא.
 35 בין דקא בין חרוב, ומבטל מיעוטא קמא דחושט —
 36 מיטרפא. ואף בהלכות גרלות כרוב דויכא
 37 ידעה סבינין בין בתחלה ובין בסוף — אסור,
 38 דכין דלא אפשר לן עברין לחומרא. **שם איש**
 39 **פזין ויחפין** — במהות ארשא. **היתא ארשא**
 40 **בבת אחת** — כאדם המזין קה או דלעת, ודק
 41 הסבין כבא ופוסק, אף דרסה. **חית שוחט** —
 42 במשיכה. **היתא ארשא** — בהבאה ארשונה
 43 עד שלא חתפה לדולין, או ודולין תחלה
 44 ובמשיכה חתה הראש עד דאף הספק לחיבא.
 45 **אם יש בסבין מלא צואר** — חתן לצואר
 46 דמוקין בגמרא, שי כאן חולקה או הובאה וכו',
 47 שיש בו כדי לשחוט במשיכה בלא דרסה. אבל
 48 אם אין אחר הסבין אלא כעבי הצואר או חתן
 49 הצואר במשיכה — כדרה דלא דרסה. **אם יש**
 50 **בסבין מלא צואר אחד** — מפרש בגמרא: חתן
 51 לשני הצוארים, שיש בו שיעור שלשה צוארין.
 52 **או בחיפול** — אם על גב דאיכא מלא אטו שי
 53 מה חתן חולכת במשיכה, אם שחיתה במשיכה. **וחב**
 54 אותו, עבך שערשן עורפך בתחש חותין שערשן מן
 55 מן שחוט, אלא "שחט" לאו לשון משיכה הוא. **ברק**
 56 — ממגיפה.

ומבטיח לך: אם ששח רובו של אחד, והולך חביא
הסימן, אבל כאן שכבר חתך רובו, הרי הוא כאילו
שן שהיה ופסולה.
ד' — במקום ששח חטרו, תרתי שמע מינה.
חורץ

אִיזֶמֶל — תער דק וקטן מאד. אַ
קֶרְנִים, בדלמקן (ל.א.א.). חֵץ שְׁחוּמִ
שְׁחוּמִ — משוך, שהוא רך ומושכי
מחטק. שְׁנֵמוּת כְּחוּם — וקֶשֶׁט
ל

2010 11 17 11:11:11

[דף כ"ב ע"א]

מאי דדון? כפי דמר רבי שמואל בר רב יצחק: בתחילה אינו מדבר אלא בתם כו'. ומניין לניזקי העבד?
תלמוד לומר או בן יגח או בת יגח. ואם עבד וגו'.

רבי חייה בר רוא ורבי שמואל בר רב יצחק, חד אמר: לא תהא תוספת יתירה על העיקר, והרנה אמר:
משלם לו כל נזקו.

הלכה ו' מתני' שור שהיה מתחבד בביתו, ונפל על האדם, נתפזן להרג את הבתמה והרג את האדם,
לעבדו והרג את ישראל, לנפלים והרג בן קמא – פטור:

גמרא ואיש כי יגח כל נפש אדם (ויקרא כד, יז), להביא את הפסדה, ויש בו כדי להמית. אית תנאי
תנאי: אין בו כדי להמית. אמר רבי לא: ואפילו יש בו כדי להמית ובא אחר והמית – הממית חייב.

והמית איש או אשה (שמות כא, כט) מה האיש מוריש נזקיו לבניו, אף אשה מורשת נזקיה לבניה,
ואין הפעל יורש את אשתו! אמר ריש לקיש: כך פירשה רבי הושעיה אבי המשנה: בכופר של אחר
מיתה שנג.

תנאי: המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, רב אמר: מקח טעות הוא. ושמואל אמר: זכיל הוא מימר ליה:
לשהיטת מכרתיו לך.

ונתן פדיון נפשו, אית תנאי תנאי: נפש מזיק. אית תנאי תנאי: נפש ניזק. מאן דאמר נפש ניזק

[דף כ"ב ע"ב]

הכדו הראשון חביית מיתה, ובא השני ובילבלו. אין תימור יש נזקים בכולו, הראשון – נתן נזקו,
והשני – נתן בפרו. אין תימור אין נזקין בכולו, הראשון נתן בפרו והשני פטור. במאן דמר: פדיון
נפשו של מזיק, אין תימור יש ניזקין בכולו, הראשון – נתן בפרו, והשני – פטור, אין תימור אין נזקין
בכולו – שניהן פטורין.

הלכה ז' מתני' שור האשה, שור היתומים, שור אפטרופוס, שור המדבר, שור ההקדש, שור הגר
שמות ואין לו יורשין, הרי אילו חייבים מיתה. רבי יהודה אומר: שור המדבר, שור ההקדש, שור הגר
שמות ואין לו יורשין – פטורים מן המיתה, מפני שאין להם בעלים:

גמרא מאי טעמא דרבי יודן? והועד בבבלי וְלא ישמרנו. אין בעלים לאילו.

לענין נזקין, תני רבי הושעיה: לענין נזקין – רבי מאיר מחייב, ורבי יודן פוטר.

לכופר מה? רבי פדת בשם רבי הושעיה: הכל מודין בכופר שהוא חייב. ואית דאמרי: רבי יוחנן בשם רבי יצאי: בשם שחילקין בנזקין – כך הן חולקים בכופר.

רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא: הוה עבדין עובדא? אמר ליה: פרבי הושעיה לענין נזקין, רבי מאיר מחייב, ורבי יודן פוטר. הא לכופר – דברי הכל חייב:

הלכה ח' מתני' שור שהוא יוצא להסקל והקדישו בעליו – אינו מקדש. ואם שקטו – בשורו אסור. ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו – מקדש. ואם שקטו – בשורו מותר:

גמרא תני: שור שהיה יוצא להסקל ונמצאו עדיו זוממין – רבי יוחנן אמר: כל הקודם בו – זכה. ריש לקיש אמר: ייאוש טעות הוא. וכן עבד היוצא ליהרג ונמצאו עדיו זוממין – רבי יוחנן אמר: זכה עצמו. ריש לקיש אמר: ייאוש טעות הוא:

הלכה ט' מתני' מסר לשומר חנם, ולשואל, ולנושא שכר, והשוכר – נכנסו תחת הפעלים. יצא והזיק, מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק. קשרו בעליו במוסרה, ונעל בפניו פראוי, ויצא והזיק – חייב; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: תם – חייב, ומועד – פטור, שגאומר: (שמות כא) וְלא ישמרנו בעליו – שומר הוא זה. רבי אליעזר אומר:

[דף כ"ג ע"א]

אין לו שמירה אלא סבין.

גמרא אמר רבי לעזר: דברי רבי מאיר שמירת נזקין בשמירת שומר חנם, דברי רבי יודן שמירת נזקין בשומר שכר.

אמר רבי לעזר: דברי רבי מאיר, מסר שור לשומר חנם, יצא והזיק – פטור. יצא ונמרף – פטור. לשומר שכר, יצא והזיק – חייב, יצא ונמרף – פטור. אמר רבי לעזר: דברי רבי יודן, מסר שור מועד לשומר חנם, יצא והזיק – חייב, יצא ונמרף – פטור. לשומר שכר, יצא והזיק – חייב, נמרף – חייב.

אמר רבי לעזר: והלא שמור הוא והתורה חייבתו! אמר רבי לעזר: כל שמירה שאמרה תורה, אפילו הקיפו חומת ברזל – אין משערין אותו אלא בגופו. לפיכך, רואין אותו, אם ראוי לשמירה – פטור, ואם לאו – חייב.

הדרן עלך שור שנגח ד' זה'

פרק המישי

הלכה א' מתני' שור שנגח את הפרה ונמצא עברה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, אם משנגחה ילדה – משלם חצי גזק לפרה, ורביע לולד. וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ילדה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא ילדה נגחה, ואם משנגחה ילדה – משלם חצי גזק מן הפרה, ורביע גזק מן הולד:

גמרא וכי כל הפרות מפילות? נחלף בהן אחר הרוב ואמור מחמת נגיחה הפילה! זאת אומרת:

[דף כ"ג ע"ב]

שלא הילכו במידת הדין בממון אחר הרוב, אלא במעוט.

אמר רבי יוסי: במקום אחר הילכו במידת הדין בממון אחר הרוב, כהדא דתני רבי אחא: גמל האוחר בין הגמלים ונמצא שם אחד מת – חייב, בידוע שזה הרגו.

ואמר רבי ינאי: ביני מתניתא, משלם חצי גזק מן הפרה, ובעל הוולדות עולה לבעל הפרה רביע. אמר רבי יוסי: זה נותן מחצה וזה נותן מחצה. מה מפקח מביניהון? מתו הוולדות. מאן דמר: משלם חצי גזק לפרה, ורביע גזק לולד – אהן יהיב גזקיה, ואהן יהיב גזקיה. מאן דמר: משלם חצי גזק מן הפרה, ובעל הוולדות עולה לבעל הפרה רביע – אהן יהיב גזקיה, ואהן אמר, לא לדין בעית? אידי ליקומיה.

וכן פרה שנגחה את השור כו', רבי בון בר כהנא בעא קומי רבי אימי: מפני שהוא ספק, הא אילו וודאי – זה נותן מחצה וזה נותן מחצה. כך אני אומר, רגלה של אדם אחד, כולה של אדם אחד, זה נותן מחצה וזה נותן מחצה! אמר ליה: במועד היא מתניתא.

רגלה מכורה לך – מכר חציה. רגלה שנייה מכורה לך – מכר חצי חציה. אמר ריש לקיש: כל אילין שמעוהא – דלוי אינון.

[דף כ"ד ע"א]

הלכה ב' מתני' תקדור שהכנים קדורותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, שפירתו בהמתו של בעל הבית – פטור. ואם הוקה בהן – בעל התקדורות חייב. ואם הכנים ברשות – בעל החצר חייב.

גמרא הכנים קדירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, וכא שור ממקום אחר ושכרן – פטור. הוזהר בהן – פטור. הדיא אמרה: תקרן פטורה בחצר שאינה של שניהן.

הלכה ג' מתני' הכנים פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, אכלתו בהמתו של בעל הבית – פטור. ואם הוקה בהן – בעל הפרות חייב. ואם הכנים ברשות – בעל החצר חייב:

גמרא הכנים פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, וכא שור ממקום אחר ואכלן – פטור. הוזהר בהן – פטור. הדיא אמרה: שהשן פטורה בחצר שאינה לשניהן.

הלכה ד' מתני' הכנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, נגחו שורו של בעל הבית, או שגשכו כלבו של בעל הבית – פטור. נגח הוא לשורו של בעל הבית – חייב. נפל לבור והבאיש את מימיו – חייב. היה אביו או בנו לתוכו – משלם את הכפר. ואם הכנים ברשות – בעל החצר חייב. רבי אומר: בכלן, אינו חייב – עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור:

גמרא הכנים שור לחצר בעל הבית שלא ברשות, וכא שור ממקום אחר, נגח נגף נשד רבין בעט – משלם נזק שלם; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל – חייב, על הנגיפה על הנגיפה ועל הנשיכה ועל הרביצה ועל הפעיטה ועל הדחיה, תם – משלם חצי נזק, מועד – משלם נזק שלם מן העלייה.

רב יהודה בשם שמואל: הלכה כרבי. רב זעירא אומר: הלכה כרבי. אמר רבי ירמיה: הכל מודין בבית, שהוא אומר לו: "הבנם ואני משמרו". הכל מודין בשדה, שאומר לו: "הכניסהו ושמרהו". מה פליגין? בחצר, רבי אומר: חצר – בשדה. וחכמים אומרים: חצר – בבית.

תמן תנינן: המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות. גדישים בשדה – ככלים בבית! אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, בהיא דאית לה מסגרי.

[דף כ"ד ע"ב]

הלכה ה' מתני' שור שהיה מתבונן לחברו, והכה את האשה ויצאו ילדיה – פטור מדמי ולדות.

אדם שהיה מתבונן לחברו, והכה את האשה ויצאו ילדיה – משלם דמי ולדות.

פיצד משלם דמי ולדות? שמיין את האשה כמה היתה יפה עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם כן, משהאשה ילדה היא משפחה! אלא, שמיין את הילדות כמה הן יפיו, ונותנין לבעל. ואם אין לה בעל – נותנים ליורשיו. היתה שפחה ונשתחררה, או גיורת – פטור:

גמרא שור שהיה מתבונן לחבירו. הא אם היה מתבונן לאשה – חייב! ולא שגייא היא בין שהוא מתבונן להכות את האשה בין שנתבונן להכות חבירו! ולמה תנינא הכא! אמר אבא בר רב חנן: בגין מתניתין הא דבתרה, אדם שהיה מתבונן לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה – משלם דמי ולדות.

תני: האומר לחבירו: שפחה וולדנית אני מוכר לך, בניה משביחין אותה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: קומיזמי היא זו!

פתיב (שמות כא, כב): כי ינצו אנשים ונגפם אשה הרה ויצאו ילדיה. אבא יוסי בן חנן אומר: ממשמע שנאמר ויצאו ילדיה, איני יודע שהוא הרה! מה תלמוד לומר הרה? מניד שאין מתחייב עד שיכה במקום עיברה. הא אם הכה על כף ידה או על כף רגלה – פטור.

כאשר ישית עליו בעל האשה. שומעני אף על פי שאין תהריון שלו? תלמוד לומר הרה, מניד שאינו משלם אלא לבעל תהריון.

רבי עקיבא שאל: בא על אמו, בא על אחותו, אף הוא בעל תריון הוא! תלמוד לומר בעל – את שראוי ליקרות בעל, יצאו אילו שאינן ראויין להיות בעל.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: עוברין – אין יוצאין בשן ועין. ניהא בשן, ועין? אמר רבי יסא בי רבי בון: ביני מתניתין, עוברין – אין יוצאין בשן ועין של אימון.

הלכה ו' מתני' החופר בור ברשות הרבים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת – חייב.

אחד החופר בור, ושיח ומערה, הריצים ונגיציין – חייב. אם כן, למה נאמר בור? אלא מה תבור

[דף כ"ה ע"א]

שהוא כְּדִי לְהַמִּית, עַד עֲשָׂרָה טַפָּחִים, אִם כָּל דָּבָר שֶׁהוּא כְּדִי לְהַמִּית עַד עֲשָׂרָה טַפָּחִים. הֵיוּ פְּחוּתִין מִעֲשָׂרָה טַפָּחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וְמֵת – פָּטוּר. וְאִם הֵזַק בּוֹ – חַיִּיב. הַחֹפֶר בּוֹר בְּרִשׁוֹת הַיְּחִיד וּפְתָחוֹ לְרִשׁוֹת הָרִבִּים, בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים וּפְתָחוֹ לְרִשׁוֹת הַיְּחִיד, בְּרִשׁוֹת הַיְּחִיד וּפְתָחוֹ לְרִשׁוֹת הַיְּחִיד אַחֵר – חַיִּיב.

גמרא בְּתִיב: כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר וְכִי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר. אֶחָד בּוֹר לְנֻקִּין וְאֶחָד בּוֹר לְמִיתָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֶחָד בּוֹר שֶׁל מִיתָה וְאֶחָד בּוֹר לְנֻקִּין – שְׁנֵיהֶן מִמַּקְרָא אֶחָד נִתְרַבּוּ, וְכִשְׁהוּא בָּא לְבוֹר שֶׁל מִיתָה, אֵת מֵר פָּטוּר עַל הַכְּלִים, וְכִשְׁהוּא בָּא לְבוֹר שֶׁל נֻקִּין – אֵת מֵר חַיִּיב עַל הַכְּלִים.

אִין לִי אֵלָא בְּשִׁחְפָּר. לָקַח, יִרְשֵׁ, נִיתֵן לֹא בְּמִתְנָה מִנִּיין? שְׁנַאמַר: אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר. וְכִי יֵשׁ לֹא רִשׁוֹת לְחַפְקִיר נֻקִּין בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: תִּיפְתָּר פְּרָבִי יוֹסִי בִּי רַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שָׁהֵן כְּמוֹכִין לְרִשׁוֹת, בְּרִשׁוֹת.

רַבִּי מִנְּא בְּעִי: מַהוּ שְׁיַעֲשֶׂה אֵת הָעוֹמֵק בְּגוֹבָה? וְהִיכִי דְּמִי? אִין בְּהוּא דְּאֵתִי מִן עֵיל – חָמִי לִיה, אֵלָא בְּהוּא דְּאֵתִי מִן לָרַע.

הלכה ז' מִתְנִי' בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפִּין, וְעֵבֶר עָלָיו הָרֵאשׁוֹן וְלֹא כִסְהוּ, הַשְּׁנִי וְלֹא כִסְהוּ – הַשְּׁנִי חַיִּיב. כִּסְהוּ הָרֵאשׁוֹן, וְכֹא הַשְּׁנִי וְגִילָהוּ – הַשְּׁנִי חַיִּיב.

כִּסְהוּ הָרֵאשׁוֹן, וְכֹא הַשְּׁנִי וּמִצָּא מִגְלָה וְלֹא כִסְהוּ – הַשְּׁנִי חַיִּיב.

כִּסְהוּ כְּרֹאזִי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וְמֵת – פָּטוּר.

לֹא כִסְהוּ כְּרֹאזִי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וְמֵת – חַיִּיב.

נָפַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה – חַיִּיב. לֹא חֲרִיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה – פָּטוּר.

נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר וְכָלְיוּ וְנִשְׁתַּבְּרוּ, חֲמוֹר וְכָלְיוּ וְנִתְקַרְעוּ – חַיִּיב עַל הַכְּהֻמָּה וּפָטוּר עַל הַכְּלִים.

נָפַל לְתוֹכוֹ

[דף כ"ה ע"ב]

שור חרש שוטף, וקמן – חייב. בן או בת, עבד או אמה – פטור.

גמרא הוה אפשר לבור של שני שותפין? אמר רבי ינאי: תיפתר שנתנו שניהן אכן האחרונה. ולמה לא פתר לה בחפר זה עשרה וזה עשרה! דו בעי מיפתריניה, בבור של עשרה טפחים של שני שותפין.

עבר גליו הראשון ולא כיסהו, השני ולא כיסהו – השני חייב. רבי בא בר ביזנא, רבי יסא בשם רבי יוחנן: נותנין לו שהות לברות ארזים מן הלכנון.

אית בה לחומרא ואית בה לקולא, פעמים שסמוכין ללכנון, פעמים שרחוקין ללכנון.

כיסהו בראוי. עד היכן כיסהו? יבא פיי דתנינן תמן: כדי שתהא גנלה מחלכת טעונה אבנים.

אמר רבי ינאי: לתוכו, בין שלפניו בין שלאחריו – פטור. חוצה לו, לפניו – פטור, לאחריו – חייב.

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקעו – חייב על הבחמה ופטור על הכלים.

שמואל אמר: בשהתריפו מחמת אורו. אכל אם נחבט בקרקעו – חייב.

רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין:

[דף כ"ז ע"א]

אפילו נחבט בקרקעו – פטור, דרד נפילה פטרה תורה. ונפל שמה שור או חמור, שור – ולא שור

בכליו, חמור – ולא חמור בכליו. שהיה בדין, מה אם בור נזקין שפטור מן המיתה, חייב על הכלים.

בור של עשרה טפחים שהחייב על המיתה, אינו דין שיהא חייב על הכלים! תלמוד לומר: ונפל שמה

שור או חמור. שור – ולא שור בכליו. חמור – ולא חמור בכליו:

נפל לתוכו שור חרש שוטף וקמן – חייב. אמר רבי לעזר: ביני מתניתא: שור והוא חרש. שור והוא

שוטה. בן ובת, עבד או אמה – פטור.

הלכה ח' מתני' אחד השור ואחד כל הבחמה לנפילת הבור, להפרשת הר סיני, לתשלומי כפל,

ולחשיב אבידה, לפריקה, ולחסימה, לפלאים, ולשבת. וכן היה ועוף פוצא בהן. אם בן, למה נאמר

שור או חמור? אלא שדבר הכתוב בהוה:

גמרא לנפילת הבור – ונפל שמה שור או חמור. להפרשת הר סיני – אם בהמה אם איש לא יחיה. לתשלומי כפל – משור עד חמור. להשב אבידה – השב תשיבם. לפריקה – עזוב תעזוב. להסימה – לא תחסום שור בדישו. לכלאים – בהמתך לא תרביע כלאים. לשבת – למען ינוח שורך וחמורך: וכן היה ועוף פוצא בהן. שמואל אמר: אוזו ים עם אוזו יישוב – כלאים זה בזה. אמר רבי יוסי:

[דף כ"ז ע"ב]

מתניתא לא אמרה כן, אלא שור עם שור בר, חמור עם חמור בר – כלאים זה בזה.

ריש לקיש אמר: משנה שלמה שנה רבי: וכן היה ועוף פוצא בהן.

אמר רבי יוחנן: ואנא דאיתיתיה מן דבית לוי, תרנגול עם פיסיוני, תרנגול עם חטווקת, אף על פי שדומין זה לזה – כלאים זה בזה.

הדרן עלון שור שינח את הפרה

פרק ששי

הלכה א' מתני' הכונס צאן לדיר, ונעל בפניה כראוי, ויצתה והזיקה – פטור. לא נעל בפניה כראוי, ויצתה והזיקה – חייב. נפרצה בליזה או שפוצה לסמים, ויצתה והזיקה – פטור. הוציאה לסמים – חלסטין חייבין.

גמרא רבי לא בשם רבי ינאי: במחלוקת. רבי לעזר אמר: דברי הכל הוא. אמר רבי לא: מסתברא הדיא דרבי לעזר, שהרי אין בתיב שמיצה בגופו, אלא בקרן.

מאי בדון? ריש לקיש אמר: במחלוקת. רבי לעזר אמר: דברי הכל היא. ואית דאמרי: דרבי לעזר כן יעקב היא, דאמר: בין כך ובין כך – פטור.

עד בדון, בשחיתה גדורה מארבע רוחות. היתה גדורה משלש רוחותיו ופרוצה מרוח אחת ויצאת ממקום הפרצה מהו? גישמעיה מן הדיא: נפל בותלו מקול הזעזות, מקול הרעמים, אם עמד ובנאו, בצורכו – פטור, ואם לאו – חייב.

כלום צריכה?! לא,

[דף כ"ז ע"א]

בשנפלו שם שלשה בתלים בריאים מננה.

תני רבי יהושע אומר: ארבעה אין חייבין לשלם מן הדין, ואין השמים מוחליין להן עד שישלמו. היודע עדות להכירו ואינו מעידו – אין חייב לשלם מן הדין, ואין השמים מוחליין לו עד שישלם.

השוכר עידי שקר ונגבה – אין חייב לשלם מן הדין, ואין השמים מוחליין לו עד שישלם.

הכובש קמה לפני האור, והפורץ גדר לפני בהמה – אין חייב לשלם מן הדין, ואין השמים מוחליין לו עד שישלם.

הוציאה ליסמין – הליסמין חייבין. אמר רבי הושעיה: כשהוציאה לגזלה. אבל אם הוציאה לאבדה – הליסמין פטורין.

הלכה ב' מתני' הניחה בנחה, או שמסרה לחרש שוטה וקטן, ויצאתה והזיקה – חייב. מסרה לרועה – נכנס הרועה תחתיו. נפלה לגינה והזיקה – משלמת מה שנהנית. ירדה כדרךה והזיקה – משלמת מה שהזיקה. ביצד משלם מה שהזיקה? שמין בית סאה באותה שדה, כמה היתה יפה וכמה היא יפה. רבי שמעון אומר: אכלה פירות גמורים – משלם פירות גמורין. אם סאה – סאה, ואם סאתים – סאתים.

גמרא תני: רועה שמסר צאנו לרועה, הראשון – חייב, והשני – פטור. רב וריש לקיש תריהון אמרין: מבין שמסרה לבן דעת – פטור.

מסרה לרועה ונכנס רועה תחתיו. ונפלה לגינה והזיקה – משלם מה שנהנית.

רב הונא אומר: בשנחבטה על גבי עשבים. אבל עמדה ורעת – משלם מה שהזיקה. ירדה כדרךה והזיקה – משלם מה שהזיקה.

רבי יוסי בי רבי חנינה אומר: אותה השדה – פטורה, ושדה אחרת – חייבת.

רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין:

[דף כ"ז ע"ב]

אפילו רעת כל השדה – פטורה. לעולם אינה חייבת, עד שתצא מתוכה לרשות הרבים ותיכנס לרשות הרבים לשדה אחרת.

אלא נפלה לגינה וירדה לתוך גינה אחרת מהו? על דעתיה דרבי יוסי בן חנינה דאמר: אותה השדה פטורה, וכא חייבת. על דעתיה דרבי יוחנן וריש לקיש דינון אמרין: אפילו רעת כל השדה פטורה – לעולם אינה חייבת עד שתצא מתוכה לרשות הרבים ומרשות הרבים לשדה אחרת.

אלא נפלה למקום שראויה לירד, ירדה למקום שראויה ליפול – אומר רבי יוסי בר חנינה: היא מתניתא. אלא נפלה למקום שראויה ליפול, נפלה למקום שראויה לירד.

דא צריכה לדא, ודא צריכה לדא. דא צריכה לדא – שמשלם מה שנהנית, ודא צריכה לדא – שמשלם מה שהניקה.

תני: אין שמין בית בור, מפני שהוא פוגם. ולא בית קב, מפני שמשבית. אלא שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה. אומר רבי יודה:

[דף כ"ח ע"א]

אימתי? בזמן שאכלה ויהורי תאנים, וקירטמה לילבי גפנים. אבל אם אכלה בוסר או פגין – שמין לו פירות גמורין. אומר רבי יודן משום רבי עקיבא: אכלה פירות גמורין – משלם פירות גמורין. גמיעות – שמין לו גמיעות. גמיעות – שמין לו בית סאה.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי עקיבא: תבואה שלא הביאה שיליש – גידולת בגמיעות. דבי רבי ינאי אמרין: שמין תרקב בששים תרקבים. רבי יוסי בי רבי חנינה אומר: שמין קלח בששים קלחים.

חד בר נש גנב חדא כפוני. אתא עובדא קמי שמואל, אומר ליה: זיל שיימח ליה בריש דיקלא. אומר רבי יוסי בי רבי בון: כבשה דאחיני תוה.

הלכה ג' מתני' המגדיש שדה של חברו שלא ברשות, אכלתו בהמתו של בעל השדה – פטור. ואם היוזק בהן – בעל הגדיש חייב. ואם הגדיש ברשות – בעל השדה חייב.

גמרא אמר רבי יצחק: גדישין בשדה – ככלים בבית. אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, בההיא דאית ליה מסגר.

הלכה ד' מתני' השולח את הפעירה ביד חרש שוטה וקטן – פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים. שילחה ביד פיקח – הפיקח חייב. אחד הביא את האש, ואחד הביא את העצים – המביא את העצים חייב. אחד הביא את העצים, ואחד הביא את האור – המביא את האור חייב. בא אחר ולבה, המלבה – חייב. ליבתו הרוח – הרי כולן פטורין.

גמרא חזקה אמר: בשמסר לו גחלת, אבל מסר לו שלהבת – חייב.

אמר רבי יוחנן: היא גחלת היא שלהבת.

וקשיא על דעתיה דחזקה, אילו מי שראה גחלתו של חברו מגלגלת והולכת ואין כולה אותו,

[דף כ"ח ע"ב]

שמוא אינו פטור? אמרי: תיפתר בשמסר לו גחלת הפקר. אי נמי, שלהבת הפקר, ולית שמע מינה כלום.

אית תנאי תני: ליבה. אית תנאי תני: וניבה. מאן דמר וליבה, דכתיב (שמות ג) בלבת אש. מאן דמר וניבה, והיה בליבי באש בוערת (ירמיה כ).

ליבתו הרוח – הרי כולן פטורין. תמן אמרין: ברוח של אונסין היא מתניתא. אבל ברוח שהעולם מתנהג בו – חייב.

רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין: אפילו רוח שהעולם מתנהג בו – פטור, שפעמים בא, פעמים לא בא.

הלכה ה' מתני' השולח את הפעירה, ואכלה עצים, או אבנים, או עפר – חייב, שנאמר (שמות כב) כי תצא אש ומצאה קוצים וגו'. עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות, או דרך הרבים, או נהר – פטור.

גמרא מה קוצים מיוחדין שדרכן לידלק, אף אין לי אלא דברים שדרכן לידלק! תלמוד לומר: גדיש. אי מה גדיש מיוחד שתלוש מן הפרקע, אף אין לי אלא דבר שתלוש מן הפרקע! תלמוד לומר: קמה.

או מה אילו ואילו מיוחדין שדרכן לידלק, אף אין לי אלא דבר שדרכו לידלק! ליחכה גירו סיפספה
אבניו,

ודף כ"ט ע"א

מניין? תלמוד לומר: או השדה.

ויאמר: "קוצים" "קמה" "שדה", ואל יאמר "גדיש"! על דעתיה דרבי יודן ניהא דאמר: משלם כל מה
שבתוכו. ועל דעתיה דרבנן דאמר: אינו משלם אלא גדיש חטים וגדיש שעורים, לאי זה דבר נאמר
שדה, ולאי זה דבר נאמר גדיש?

עברה גדר שגבוהה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר – פטור. אמר רבה: בקודחת היא מתניתא,
אבל במקטפת – דברי הכל: חייב. רבי יוחנן אמר: במקטפת היא מתניתא, אבל בקודחת – פטור.

הלכה ו' מתני' המדליק בתוך שלו, עד כמה תעבור הדלקה? רבי אלעזר בן עזריה אומר: רואין
אותה כאלו היא באמצע בית בור. רבי ליעזר אומר: שש עשרה אמה בדרך הרבים. ורבי עקיבא
אומר: חמשים אמה. ורבי שמעון אומר: שלם שלם המבעיר את הבעירה – הכל לפי המדליק.

גמרא תני: מעשה, שעברה דליקה את הירדן, שהיתה קשה.

עד כמה תעבור הדליקה?

רבי ליעזר אומר: שש עשרה אמה בדרך הרבים. בשעת הרוח – שלשים אמה.

רבי יהודה אומר: שלשים אמה. בשעת הרוח – חמשים אמה.

רבי עקיבא אומר: חמשים אמה. בשעת הרוח – מאה אמה.

מעשה בערב, שקפץ האור יותר משלש מאות אמה.

אימתי? בזמן שקפץ, אבל אם היו עצים מצויין לפניו, או שהיה מספספה והולך, אפילו עד מיל – חייב.

עברה נהר או שלולית רחבין שמונה אמות – פטור.

הלכה ז' מתני' המדליק את הגדיש והיו בו כלים – רבי יהודה אומר: ישלם כל מה שבתוכו. וחכמים
אומרים: אינו משלם אלא גדיש של חטים או גדיש של שעורים.

מסכת יבמות פרק שישי

א. העושה מאמר ביבמתו ונמצאת מעברת וילדה, בזמן שהולד של קימא - אין מאמרו מאמר. הוא מתר בקרובותיה והיא מתרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה. אין הולד של קימא - מאמרו מאמר, הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהונה. הכונס את יבמתו ונמצאת מעברת וילדה, בזמן שהולד של קימא - יוציא, וחזבין בקרבן. אין הולד של קימא - יקים. ספק שהוא בן קימא ספק שאינו בן קימא - מטילין עליו שני חומרים. ספק בן תשעה לראשון, ספק בן שבעה לאחרון - הולד הראשון כשר לעשות כהן גדול, והשני ממזר בספק. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אין ממזר בספק. העושה מאמר ביבמתו, ונמצאת מעברת - הרי זו לא תנשא צרתה, עד שיודע שהוא עבר של קימא, שאין הולד פוטר עד שיצא לאור העולם.

ב. שומרת יבם שמתה - מתר באמה, מה היא למזונות? כל זמן שנתחייב הבעל - היבמין חיבין. לא נתחייב הבעל - אין היבמין חיבין. הכונס את יבמתו - זכה בנכסי אחיו. רבי יהודה אומר: בין כך ובין כך, אם יש שם אב - הנכסין של אב, אם אין שם אב - הנכסים של אחין.

ג. ארבעה חיבין מן התורה, וארבעה שניה להן. אביו, ובנו, אחיו ובן אחיו - הרי אלו חיבין עליה. אבי אביו ואבי אמו, בן בנו ובן בתו - הרי אלו שניה להן. חמר בגרושה שאין בחלוצה, וחמר בחלוצה שאין בגרושה, גרושה - מתרת לחזר למגרש, לפיכך חיב על קרובותיה. חלוצה - אסורה לחזר לחלוץ, לפיכך פטור על קרובותיה.

ד. שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה, או שקדשה היא את עצמה, משום רבי יהודה בן בתירה אמרו, ואומרים לו: המתן עד

שיעשה אחיך מעשה, או עד שתחליץ או עד שתתיבם. מת המקדש - המיבם חולץ שתינן. מת המיבם - המקדש מוציא את אשתו בגט, ואשת אחיו בחלוצה. משום רבי אליעזר אמרו: מוציא את אשתו, חולץ ליבמתו, מתה יבמתו - כונס את אשתו.

ה. מי שהיה נשוי שתי נשים ומת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטר את צרתה, היתה אחת מהן אסורה לאחר מן האחים אסור ערוה, וחלץ לה - לא עשה כלום, ולא פטר את צרתה, אלא היא או צרתה מתיבמת לשאר אחים. היתה אסור מצוה ואסור קדשה, חלץ לה או בא עליה - נפטרה צרתה.

ו. המחזיר את גרושתו משנשאת, הנושא את חלוצתו, והנושא את קרובת חלוצתו - אין לו בה קדושין, ואין צריכה הימנו גט, היא פסולה והולד פסול; דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים: יש לו בה קדושין, וצריכה הימנו גט. היא כשרה והולד כשר - כופין אותו להוציא.

ז. הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה, או שהיה לה פעס מבצלה, או שהיה בעלה זקן או חולה, או שהלך בעלה למדינת הים, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים. המפלת לאחר מיתת בעלה, עקרה, זקנה, אילונית, וקטנה שאינה ראויה לילד - צריכה להמתין שלשה חדשים; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מתר להתארס ולהנשא מיד. אמר רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה: אני שמעתי בכרם ביבנה, שכל הנשים לא ינשאו ולא יתארו עד שיהיו להן שלשה חדשים. הגיורת, והשבויה, והמשחררת - צריכה להמתין שלשה חדשים; דברי רבי יהודה. רבי יוסי מתיר לנשא מיד. וכן היה רבי יוסי אומר: כל הנשים יתארו, חוץ מאלמנה שלוש יום מפני האבול, וכלן לא ינשאו עד שיהיו להן שלשה חדשים. היבמה שחלצו לה אחין בתוך שלשה

חדשים - צריכה להמתין שלשה חדשים. שלשה חדשים שאמרו - לאחר מיתת בעלה, ולא לאחר חליצת יבמה.

ח. המשליש גט לאשתו, ואמר לו: 'אל תתנהו לה, אלא לאחר שלשה חדשים', כיון שהגיע גט לידה - מתרת לנשא מיד, ואינו חושש שמא גט ישן הוא. בת כהן שנשאת לישראל ומת בעלה - אוכלת בתרומה לערב, ואינה חוששת שמא מעברת היא.

ט. יבמה, כל שלשה חדשים הראשונים - נזנית משל בעלה. לאחר שלשה חדשים - אינה נזנית, לא משל בעלה, ולא משל יבמה. אם עמד יבמה בבית דין וברח - הרי זו נזנית מנכסיו. מעשה באחד שבא לפני רבי יוסי, אמר לו רבי: מהו לחלץ בתוך שלשה חדשים, קרא עליו מקרא הזה (דברים כה, ז): "ואם לא יחפץ האיש לקחת וגו', הראוי ליבום - ראוייה לחליצה. בתוך שלשה חדשים, הואיל ואין ראוי ליבום - אינו ראוייה לחליצה. היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם, עד שיהו לה שלשה חדשים, וכשם שאין אומרים לו ליבם, כך אין אומרים לו לחלץ. ומעשה בחיפה, באחת שהלך בעלה למדינת הים, והיה לו שומרת יבם ולו אח קטן, משום רבי אליעזר בן רבי צדוק אמרו: תחלץ שמא יארע בו דבר, ונמצאת זקוקה לקטן. וחכמים אומרים: כשם שאין אומרים לו ליבם - כך אין אומרים לו לחלוץ. יפת תאר - התורה נתנה לה שלושים יום. אבל אמרו חכמים: צריכה להמתין שלשה חדשים, מפני תקון הולד. רבי שמעון בן אלעזר היה מביאו מן המקרא, שנאמר (דברים כא, יג): "ירח ימים ואחר כן וגו'.

י. אבא שאול אומר: הבא על יבמתו לשם נוי, לשם נכסים, רואין אותו כאלו פגע בערוה, וקרוב הולד להיות ממזר. וחכמים אומרים: "יבמה יבא עליה" (דברים כה, ה) - מכל מקום. היה רבי מאיר אומר: לא יבא

אדם על יבמתו עד שתגיע לפרקה, וכן צרות וכן עריות - לא ינשאו ולא יתאסרו עד שיגיעו לפרקן, שמא נמצאו אלו אילוניות ונמצאו אלו פסולות. וחכמים אומרים: הרי הן בחזקתן וכשרות; מודה רבי עקיבא באלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, שאף על פי שהיא ב"לא יבא" - אין הולד ממזר, שאין ממזר אלא משאר בשר. מודה רבי שמעון התימני, בהבא על אשתו נדה, שאף על פי שיש בה כרת - שאין הולד ממזר, שאין ממזר אלא משאר בשר.

מסכת יבמות פרק שביעי

ז. העושה מאמר ביבמתו ומת - חולצת ולא מתיבמת. רבי שמעון אומר: או חולצת או מתיבמת, שאם מאמרו מאמר - תתיבם, שהיא אשתו של ראשון. כיצד מצות יבום? עושה בה מאמר ואחר כך כונסה, כנסה עד שלא עשה מאמר - קנה. העושה מאמר ביבמתו - קנאה לעצמו, ופסלה על ידי אחים, באו עליה אחים ועשו בה מאמר, נתנו גט וחלצו - פוסלים על ידו. העושה מאמר ביבמתו - נפטרה צרתה. הנותן גט ליבמתו - נפטרה היא וצרתה, חלץ לה - נפטרה צרתה. וחכמים אומרים: יש גט אחר גט ומאמר אחר מאמר, מודה רבן גמליאל לחכמים, שיש גט אחר מאמר, ומאמר אחר גט, גט אחר ביאת מאמר, וביאת מאמר אחר ביאת גט. כיצד היה רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט? שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד, ונתן גט לזו וגט לזו. רבן גמליאל אומר: חולץ לראשונה, ואסור בקרובותיה, ומת בקרובות שניה. וחכמים אומרים: אסור בקרובות שתייהן, וצריכות שני גטין וחליצה לאחת מהן. כיצד אמר רבן גמליאל אין מאמר אחר מאמר? שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד, ועשה מאמר בזו ומאמר בזו, רבן גמליאל אומר: נותן גט לראשונה וחולץ לה, ואסור בקרובותיה, ומת בקרובות שניה. וחכמים

חולץ, אם יש שם אחין – אין חולץ, ומפני מה אמרו: 'כהן גדול שעשה מאמר ביבמתו לא יכנס'? שאין מאמר קונה קנין גמור.

ב. לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים, בני בנים הרי הן כבנים, מת אחד מהן או שנעשה אחד מהן, סריס – אין רשאי לבטל. אין האיש רשאי לישב שלא באשה, והאשה רשאי לישב שלא באיש, האיש אין רשאי לשתות כוס עקרין שלא יוליד, והאשה רשאה לשתות עקרין שלא תלד.

ג. האיש אין רשאי לישא עקרה וזקנה, אילונית, קטנה, ושאינה ראויה לילד. האשה רשאה להנשא אפלו לסריס, רבי יהודה אומר: המסרס את הזכרים – חיב, ואת הנקבות – פטור. רבי נתן אומר, בית שמאי אומרים: שני בנים כבניו של משה, שנאמר (דברי הימים א כג, טז): "ובני משה גרשום ואליעזר". בית הלל אומרים: זכר ונקבה, שנאמר (בראשית ה, ב): "זכר ונקבה בראם". רבי נתן אומר, בית שמאי אומרים: זכר ונקבה. ובית הלל אומרים: או זכר או נקבה.

ד. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה – אינו רשאי לבטל, אלא יוציא ויתן כתובה, שמא לא זכה לבנות ממנה, ואף על פי שאין ראיה לדבר – זכר לדבר, שנאמר (בראשית טז, ג): "מקץ עשר שנים לשבת אברהם בארץ כנען", לפי דרכנו למדנו, שאין ישיבת חוזה לארץ עולה מן המנין.

ה. מי שהיה בעלה זקן או חולה, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים, או שהלך בעלה למדינת הים, או שחלתה היא או שניהם חבושים בבית האסורים – אין עולין לו מן המנין, גרשה – תלך ותנשא לאחר, שמא לא זכתה לבנות ממנו, ועד כמה מתרת להנשא? עד שלשה. תר על כן, לא תנשא אלא למי שיש לו אשה ובנים. נשאת למי שאין לו אשה ובנים –

אומרים: נותן גט לשתיקה, ואסור בקרובות שתיקה וחליצה לאחת מהן, וכן אתה אומר בשני יבמין, ויבמה אחת. בעל את זו ובעל את זו. בעל את זו ועשה מאמר לזו, בעל את זו ונתן גט לזו, בעל את זו וחלץ לזו – אין אחר חליצה כלום, חלץ לזו וחלץ לזו, ועשה מאמר בזו, חלץ לזו ונתן גט לזו, חלץ לזו ובעל את זו – אין אחר בעילה כלום. אף על פי שאמרו: 'אין אחר בעילה כלום' – חליצה אחר בעילה פוסלת בכהונה, כיצד? שלש יבמות ויבם אחד, עשה מאמר בזו ובעל את זו, וחזר ועשה מאמר בזו, רבי נחמיה אומר: ראשונה צריכה גט ואין אחר בעילה כלום, מקל וחמר, ומה חליצה שפוסלת בכהונה, 'חליצה אחר בעילה' – אין אחריה כלום, בעילה שאין פוסלת בכהונה – 'בעילה אחר חליצה', אינו דין שלא יהא אחריה כלום? וחכמים אומרים: צריכות שלשה גטין וחליצה לאחת מהן, אימתי אמרו 'אין אחר בעילה כלום'? בזמן שהיא בתחלה, אינה בתחלה – הרי היא כמאמר.

מסכת יבמות פרק שמיני

א. בן תשע שנים ויום אחד, עמוני ומואבי, מצרי ואדומי, ועובד כוכבים, נתין וממזר שבא על בת כהן, ועל בת לוי ועל בת ישראל – פסלה מן הכהונה. רבי יוסי אומר: כל שזרעו כשר – היא כשרה, וכל שזרעו פסול – היא פסולה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל שאתה מתר לשא בתו – אתה מתר לשא אלמנתו, וכל שאי אתה מתר לשא בתו – אי אתה מתר לשא אלמנתו, לוויה שנשבית – בתה כשרה לכהנה, לזים המזהמים באמן – לא חששו להם חכמים. לוויה שנשבית, ושנכעלה בעילת זנות – נותנין לה את המעשר. בת לוי מן הנתינה ומן הממזרת – אין נותנין לה את המעשר. כהן הדיוט שנשא את אילנית – הרי זה מאכילה בתרומה, כהן גדול לא ישא אגוסתו ומפותתו, אכל נושא הוא את הממאנת, כהן גדול שמת אחיו –

כדרך שהיא אוכלת, עבדי צאן ברזל - לא יאכלו מפני חלקו של עבד בהן; דברי רבי יהודה. רבי ישמעאל בן רבי יוסי אומר משום אביו: הבת מאכלת ואין הבן מאכיל. רבי שמעון בן יוחאי אומר: כלם לא יאכלו, שמא יהא עבד זכר, ואין לבנות במקום כלם.

ג. בת כהן שנשאת לישראל והכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל, מת, והניחה כמו שהיא, עבדי מלוג - אין אוכלין, כדרך שאינה אוכלת. עבדי צאן ברזל - אוכלין, מפני שהן בחזקת היורשין, עד שיעתנו לה.

ד. חרש שוטה וקטן שקנו עבדים - אין אוכלין בתרומה, אבל אם קנו להן בית דין, או שמנו בית דין להן אפוטרופין, או שנפלו להם בירושה ממקום אחר - הרי אלו אוכלין בתרומה.

ה. כהן שקנה עבד ולישראל, אפלו אחד ממאה בו - אינו אוכל בתרומה. אשת כהן שקנתה עבדים, ועבדיה שקנו עבדים - הרי אלו אוכלין בתרומה. עבד כהן שפירח, ואשת כהן שמרדה - הרי אלו אוכלין בתרומה. לא יצא הרוצח מחוץ לגבול עיר מקלטו - בחזקת שכהן גדול קים.

ו. העבד והיבם והארוסין והחרש, וכן תשע שנים ויום אחד - פוסלין ולא מאכילין. אמר רבי שמעון: בזו מדת הדין לוקה, שאם יש מעשה לפסל - יש מעשה להאכיל, אם אין מעשה להאכיל - לא יהא מעשה לפסל. בתו פקחת הנשואה לאחיו חרש - צרתה פטורה מן החליצה ומן היבום, מקל וחמר, אם נשואי בתה נשואין - נשואי צרתה נשואין, אין נשואי בתה נשואין - לא יהו של צרתה נשואין?

ז. בתו החרשת הנשואה לאחיו פקח - צרתה חולצת ולא מתיבמת, חרשת שהשיאה אביה - הרי היא כפקחת לכל דבר. בת ישראל פקחת שנשאת לכהן חרש

תצא שלא בכתבה, מפני שנשואיה נשואי טעות. רבי עקיבא אומר: כל השופך דמים - הרי זה מבטל את הדמות, שנאמר (בראשית ט, ו): "שופך דם האדם באדם - דמו ישפך". רבי אלעזר בן עזריה אומר: כל שאינו עוסק בפריה ורביה - הרי זה שופך דמים וממעט את הדמות, שנאמר: "כי בצלם אלהים עשה את האדם ואתם פרו ורבו". בן עזאי אומר: כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה - הרי זה שופך דמים, ומבטל את הדמות, שנאמר (בראשית ט, ו): "כי בצלם אלהים עשה את האדם ואתם פרו ורבו" וגו'. אמר לו רבי אלעזר בן עזריה: נאין דברים כשהן יוצאין מפי עושיהן, יש נאה דורש ואין נאה מקים, נאה מקים ואין נאה דורש, בן עזאי נאה דורש ואין נאה מקים! אמר לו: מה אעשה? חשקה נפשי בתורה! ויתקיים העולם באחרים.

מסכת יבמות פרק תשיעי

א. בת ישראל שנשאת לכהן, והכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל. עבדי מלוג - אוכלין משלה, ועבדי צאן ברזל - אוכלין משלו. אלו הן עבדי מלוג: אם פחתו או הותירו - הרי הן שלה. ואלו הן עבדי צאן ברזל: אם פחתו או הותירו - הרי הן שלו. הכניסתן בדמים - נוטלתן בדמים. ילדים - נוטלתן נערים, נערים - נוטלתן זקנים. אלו ואלו - פרותיהן לבעל. אלו ואלו - הבעל חייב במזונותיהן, וזה וזה - אין יכולין למכור. האיש אין יכול למכור - מפני שמשעבדים לאשה, ואשה אינה יכולה למכור - מפני שפירותיהן לבעל.

ב. מת, והניחה כמו שהיא, עבדי מלוג - אין אוכלין, כדרך שאינה אוכלת, עבדי צאן ברזל - אוכלין, מפני שהן בחזקת היורשין, עד שיעתנו לה. הניח לה בנים - אלו ואלו אוכלין. הניחה מעברה - אלו ואלו אין אוכלין. הניח לה בנים והניחה מעברה, עבדי מלוג - אוכלין

בתרומה, הואיל ובאת לכלל התר אפלו שעה אחת. עודה ארוסה ונעשה פצוע דכא וברות שפכה - הרי זו אינה אוכלת. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שנכנסה לחפה לשם נשואין, ולא הספיק לבועלה עד שמת - הרי זו כשרה לכהנה וכשרה לאכל בתרומה. בא עליה - פסלה מן הכהונה, ופסלה מלאכל בתרומה.

ב. טמטום - אין אוכל בתרומה, אשתו ועבדיו - אוכלין, משוך ומי שנולד כשהוא מהול - הרי אלו אוכלין בתרומה. אנדרוגינוס - אוכל בתרומה, אבל לא בקדשים. טמטום - אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים. מי שחציו עבד וחציו בן חורין - אינו אוכל לא בתרומה, ולא בקדשים. אמר רבי אלעזר: שמעתי באנדרוגינוס שחציו על משכבו סקילה כזכר. במה דברים אמורים? בזמן שבא עליו דרך הזכרות, לא בא עליו דרך הזכרות - פטור.

ג. איזה הוא פצוע דכא? כל שנפצעו הבעצים שלו, שנמוקו, שנקבו, ושחטרו. אמר רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה: שמעתי בכרם ביבנה, מי שאין לו אלא ביצה אחת - זהו סריס חמה, וכשר. אמר רבי יוסי: מעשה באחד בכפר מנדון, שעלה לראש הזית, ונפל, ונפצעו אחת מביציו, וכא וכעל את אשתו, ומת, ובאו ושאלו את רבי יוחנן בן נורי: אשתו, מה היא שתתיבם? אמר להן: עד שאתם שואלין אותי 'מה היא שתתיבם', שאלוני: 'מהו שתאכל בתרומה'? שנפסלה מן הכהונה ופסולה מלאכל בתרומה.

ד. איזהו כרות שפכה? כל שנכרת הגיד, מן העטרה ולפנים. אם נשתיר מן עטרה לפנים, אפלו כחוט השערה סמוך לראש ומקיף את כלל - כשר. נקב מלמטה - פסול, מפני שהוא שופך. נסתם - כשר, מפני שהוא מוליד, וזהו פסול שחזור להכשרו. מעוף וכתות, נתוק וכרות - כלם

- אין אוכלת בתרומה, עברה - לא תאכל, ילדה - תאכל. נתחתך העבר במעיה - תאכל. בת ישראל חרשת שנשאת לכהן פקח - אינה אוכלת בתרומה. עברה - לא תאכל. ילדה - תאכל.

ח. בת כהן פקחת שנשאת לישראל שוטה - טובלת מחיק בעלה ואוכלת בתרומה לערב. עברה - לא תאכל. ילדה - לא תאכל, כל שיש לה זרע מכהן, בין זכרים בין נקבות, אפלו זרע מזרע - הרי זו אוכלת בתרומה.

ט. היתה בתה מישראל נשואה לכהן - אינה אוכלת בתרומה, עד שיהא לה זרע מכהן תחלה. כהנת שמת עברה בתוך מעיה - הרי זו אוכלת בתרומה. האשה שמקשה לילד - מחתכין את העבר במעיה, ואפלו בשבת, ומוציאין אותו אברים אברים, מפני שחיייה קודמין לו. יצא ראשו, אפלו ביום השני - אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש.

מסכת יבמות פרק צשירי

א. בת ישראל פקחת, שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לכנסה עד שנתחרש - אינה אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני יבם, אפלו חרש - אוכלת. יפה כח היבם להאכיל מכה הבעל. בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לכנסה עד שנתחרשה - אינה אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני יבם, אפלו חרש - אוכלת. יפה כח היבם להאכיל מכה הבעל, בת ישראל פקחת שנשאת לכהן חרש - אין אוכלת. מת והניחה לפני יבם פקח - אוכלת. חרש - אינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה לשם נשואין, ותבעל לשם אשות. בת ישראל חרש שנשאת לכהן פקח - אין אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני פקח - אין אוכלת. בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ונכנסה לחפה לשם נשואין, ולא הספיק לבועלה עד שנעשה פצוע דכא וכרות שפכה - הרי זו אוכלת

בביצים; דברי רבי יהודה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: כלם בגיד. רבי יוסי אומר: מעוון וכתות - בביצים, נתוק וכתות - בגיד.

ה. איזה הוא סריס חמה? כל ששקה עשרים שנה ולא הביא שתי שערות, אף על פי שהביא לאחר מכאן - הרי הוא כסריס לכל דבריו. ואלו הן סימניו: כל שאין לו זקן, ושערו לקוי, ובשרו מחליק. רבי שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהודה בן יאיר: כל שאין מימיו מעלין רתיחות, ויש אומרים כל שמטיל מים ואינו עושה כפה, ויש אומרים: כל ששכבת זרע דוחה. ויש אומרים: כל שאין מי רגליו מחמיצים. אחרים אומרים: כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולו לקוי, ואין נפר בין אשה לאיש.

ו. ואיזו היא אילונית? כל שהיא בת עשרים שנה ולא הביאה שתי שערות, ואפילו הביאה לאחר מכאן - הרי היא כאילונית לכל דבריה. אלו הן סימניה: כל שאין לה ידיים, ומתקשה בשעת תשמיש. רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין לה שפולי מעים כנשים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולה עבה, ואין נפרת בין אשה לאיש.

מסכת יבמות פרק אחד עשר

יא. טומטום שקדש - קדושו קדושין. נתקדש - קדושו קדושין. חולץ וחולצין לאשתו. אם יש שם אחים - אין חולץ ואין מיבם, אבל מיבמין את אשתו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: לא חולץ וחולצין לאשתו, מיבם ולא מיבמין את אשתו, שמה יקרע וימצא סריס חמה.

ב. סריס חמה, ואנדרוגינוס, ואח מאם, וגר, ועבד משחרר - לא חולצין ולא מיבמין. כיצד? מתו והניחו נשים, ולהם אחים, באו אחים ועשו מאמר, נתנו גט וחלצו - לא

עשו כלום. בעלו - פסלו מן הכהונה, וחיבין בקרבן. מתו אחים והניחו נשים, ולהם אחים, באו הם ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - לא עשו כלום, ואם בעלו - פסלו מן הכהונה וחיבין בקרבן.

ג. פצוע דכא, וכתות שפכה, וסריס אדם, וזקן - או חולצין או מיבמין. כיצד? מתו והניחו נשים, ולהם אחים, באו אחים ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - מה שעשו - עשוי. אם בעלו - קנו ופטר את הצרות. מתו אחים והניחו נשים, ולהם אחים, באו הם ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - מה שעשו עשוי, אם בעלו - קנו ופטר את הצרות, ואסורים לקים, שנאמר (דברים כג, ב): "לא יבא פצוע דכא" וגו'.

ד. וזה וזה אינו זכאי בירושתה. רבי אליעזר אומר: הראשון זכאי בירושתה.

ה. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והורוה בית דין להנשא, הלכה ונשאת אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - חיבת קרבן על כל ביאה וביאה; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: קרבן אחד על הכל, מודים חכמים לרבי אליעזר, שאם נשאת לחמשה בני אדם, שחיבת קרבן על כל אחד ואחד. רבי שמעון אומר: אם עשו בית דין הורתן כדון, איש באשה, נשאת על פי עדים כשגגת איש באשה.

ו. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, באתה ואמרה: 'מת בעלי', נשאת על פי עצמה, הלכה לה למדינת הים, באה ואמרה: 'מת בעלי', נשאת על פי עצמה, והרי בלן ממשכין ובאין - תצא מבלן ומתרת לראשון. ביאתה וחליצתה מאחין של הראשון - פוטרת צרותיה. מן השני ומן השלישי - אין פוטרת צרותיה, אם בא עליה שני לשם אישות לאחר מיתת הראשון - ביאתה או חליצתה מאחיו של שני - פוטרת צרותיה. מן השלישי מן הרביעי - אין פוטרת צרותיה.

ופוטרת צרתה, והשאר כלן אינן נשיו. ואם בא על השניה לשם אישות, לאחר מיתת הראשונה – שניה אשתו, פוטרת צרותיה, והשאר כלן אין נשיו. אמרו לו: 'בתוך מתה תחלה, ואחר כך מת אחיה', עמד ויבם את צרתה, ואחר כך אמרו לו: 'חלופה היו הדברים, לא שהיתה ראויה להתיבם'. כל ולדות שילדה – הרי אלו ממזרים. אמרו לו: 'אחיה מת תחלה, ואחר כך מתה בתך', הלכה צרתה, ונשאת לאחר, ואחר כך אמרו לו: 'חלופה היו הדברים, לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם'. כל ולדות שילדה בחיי יבמה – הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחכמים אומרים: אין ממזרים ביבמה.

ט. חרש שנחלץ, וחרשת שחלצה, והחולצת מן השוטה, וכן שוטה שחלצה, וחולצת מן הקטן – תצא היא ושלשה עשר דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחכמים אומרים אין ממזרים ביבמה.

י. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת – חולצת ולא מתכתמת, שביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול. רבי שמעון אומר: או חולצת או מתכתמת, שאם ביאתו ביאה – תתיבם, שהיא אשתו של ראשון. אין ביאתו ביאה – תתיבם, שהיא אשתו של שני.

יא. בן תשע שנים ויום אחד, שבא על יבמתו – פוסל על ידי אחין בדבר אחד, והאחין פוסלין על ידו בארבעה דברים. הוא פוסל על ידי אחין בביאה, והאחין פוסלין על ידו: בביאה, בגט, במאמר ובחליצה. וכשם שהוא אין פוסל על ידי אחין – במאמר, בגט, ובחליצה, כך האחין לא יפסלו זה על ידי זה – בביאה, ובגט, ובמאמר, ובחליצה. כיצד? שני אחים בני תשע שנים ויום אחד, בא זה ועשה מאמר, ובא זה ועשה מאמר, בא זה ונתן גט, בא זה ונתן גט, בא זה וחלץ, בא זה וחלץ –

ז. האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, באו ואמרו לה: מת בנך ואחר כך מת בעליך, ונתיבמה, ואחר כך אמרו לה: חלופה הדברים, לא שהיתה ראויה להתיבם אלא להנשא. כל ולדות שילדה – הרי אלו ממזרים. אמרו לה: 'מת בעלך ואחר כך מת בנך', ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'חלופה הדברים, לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם', כל ולדות שילדה בחיי יבמה – הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזר ביבמה. אמרו לה: 'מת בעלך', ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת' – הרי זו יוצאת בגט. כל ולדות שילדה בחיי בעלה – הרי אלו ממזרים, לאחר מיתת בעלה – כשרים. אמרו לה: 'מת בעלך', ונתקדשה, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת'; הרי זו יוצאה בגט וחליצה, וכל ולדות שילדה בחיי בעלה – ממזרים, לאחר מיתת בעלה – כשרים. אמרו לה: 'מת יבמיה', ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת', לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם – הרי זו יוצאה בגט, וכל ולדות שילדה בחיי יבמה – ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזרים מיבמה.

ח. מי שהלכה אשתו למדינת הים, באו ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, ואחר כך אמרו לו: 'קיימת היתה ומתה' – הרי זה יקיים, והולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר. רבי יוסי אומר: כל שפוסל על ידי אחרים – פוסל על ידי עצמו, וכל שאין פוסל על ידי אחרים – אין פוסל על ידי עצמו. אמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, והרי כלן מממשות ובאות, הראשונה אשתו,

ומקצתן אין כהנים. כהנים - חולצין. ושאנן כהנים - מיבמין. מקצתן אחין ומקצתן כהנים - חולצין ולא מיבמין. ספק שהיא אמו ספק שהיא בתו, ספק שהיא אחותו - חולצין ולא מיבמין. זה הכלל, כל הספקות ביבמה - חולצין ולא מיבמין.

ג. כיצד חולץ אדם לאמו מספק? אמו ואשה אחרת, להן שני זכרים, וחזרו וילדו שני זכרים במחבא, ובא בנה של זו ונשא אמה של זה, ומת בלא בנים - זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, נמצא כל אחד ואחד חולץ לאמו מספק. כיצד חולץ אדם לאחותו מספק? אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות, חזרו וילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם שלא מאותה האם ונשאו ומתו בלא בנים - זה חולץ לשתייהן, וזה חולץ לשתייהן, נמצא, אדם זה חולץ לאחותו מספק. כיצד חולץ אדם לבתו מספק? אשתו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם ונשאים, ומתו בלא בנים - חולץ לשתייהן, נמצא אדם זה חולץ לבתו מספק, וזה חולץ לבתו מספק.

ד. כהנת שנתעברו ולדה בולד שפחתה - אין אוכלין במורם מקדשי הקדשים, שאין עבדי כהנים אוכלין במורם מקדשי הקדשים. אבל אוכלין במורם מקדשים קלים, שעבדי כהנים אוכלין מהם, שניהם יוצאין לגרן ונוטלין חלק אחד, שאין נותנין לעבד אלא אם כן היה רבו עמו. רבי יוסי אומר: יכול לומר לו: 'אם ברשות רבי כהן אני - תן לי ברשות רבי! ואם לאו - תן לי ברשות עצמי'. הגדילו התעורבות ושחררו זה את זה - אינן אוכלין בתרומה מקדשים קלים, שאין הזרים אוכלין מהן. רבי יהודה אומר: מוכר את התרומה ולוקח בדמיה חלין; שכל שאינו אוכל קדשי אחרים - אינו אוכל קדשי עצמו.

ה. מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים, ונשאת וילדה, ואין ידוע אם בחזקת הראשון הוא - הרי הוא בנו של

לא עשה כלום. רבי מאיר אומר: חולצת מן הקטן, נפסלה מזה ומזה, בא זה ובעל, בא זה ובעל - נפסלה משניהם. רבי שמעון אומר: הראשון יקום והשני יוציא. אם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה, שאין ביאה אחר ביאה, ואם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה.

יב. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, וחזר ובא על צרתה - פוסל על ידי עצמו. רבי שמעון אומר: לא פסל, שאם ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השניה ביאה, שאין ביאה אחר ביאה. אין ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השניה ביאה. במה דברים אמורים? בכיאת בן תשע שנים ויום אחד, אבל חרש שוטה וקטן שבעלו - קנו ופטרנו את הצרות.

יג. שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו, נשיות פטורות מן החליצה. זה הכלל, כל ביאה שצריכה דעת - אינה ביאה, שאין צריכה דעת - הרי זו ביאה.

מסכת יבמות פרק שנים עשר

א. רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו, שנאמר (ויקרא יח, ט): "עזרות אשת אביך לא תגלה" וגו'. ולהלן הוא אומר (דברים כג, א): "לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו", ואומר (שם כב, יט): "ולו תהיה לאשה" וגו'. הגיורת שנתגירו בניה עמה - לא חולצין ולא מיבמין, היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן שלא בקדשה, ולא חולצין ולא מיבמין, ואין תיבין משום אשת אח. היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן בקדשה - או חולצין או מיבמין, אבל תיבין משום אשת אח. היתה הורתן ולדתן בקדשה - הרי הם כישיראל לכל דבר.

ב. חמש נשים שנתעברו ולדותיהן והגדילו התעורבות, ונשאו נשים ומתו. מקצתן אחין ומקצתן אין אחין - האחין חולצין. שאין אחין - מיבמין. מקצתן כהנים

באנפליא של עור. והחולצת מן הגדול – בין עומד בין יושב, בין מטה. והחולצת מן הסומא – חליצתה כשרה. אבל במנעל הנפרס, ואינו חופה את רב הרגל, בסנדל שנפחת ואינו מקבל רב הרגל, ובסמיכות הידים, ובאנפליא של בגד⁸, וחולצת מן הקטן – חליצתה פסולה. אמר רבי יהודה: אילו ראה רבי אליעזר בסנדל של עץ, עכשו היה אומר עליו: 'הרי הוא כסנדל לכל דבר'. אמר רבי יוסי: מצאתי זקן אחד מנציבין, נמתי לו: 'כלום אתה בקי ברבי יהודה בן בתירה? אמר לי: 'הן! ועל שלחני היה תדיר'. אמרתי לו: 'ראית כשהוא חולץ מימיו? נם לי: 'הן! נמתי לו: 'במה ראיתו, במנעל או בסנדל? נם לי: 'וכי חולצין במנעל? אמרתי לו: 'אם כן, מה ראה רבי מאיר לומר: חלצה במנעל – חליצתה כשרה? רבי יצחק אומר משמו: מודה היה רבי מאיר, שחולצין במנעל לכתחלה.

ט. קטנה שחלצה – תחלץ משתגדיל. אם לא חלצה – חליצתה פסולה; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: אם לא חלצה – חליצתה כשרה. נשמטו לו רצועות מנעל וסנדל, או שנשמט רוב הרגל – חליצתה פסולה. אם רצה לחזור – לא יחזור. חלצה ולא רקקה, ולא קראה – חליצתה כשרה. אם רצה להחזיר – לא יחזיר. רקקה ולא קראה ולא חלצה – חליצתה פסולה. קראה אבל לא רקקה ולא חלצה – לא עשה כלום, ויכול לחזור.

י. חליצה מטעת – כשרה. חלץ לה, הוא מתכונן והיא אינה מתכוננת. היא מתכוננת והוא אין מתכונן – חליצתה פסולה. חליצה

ראשון. ואם בחזקת השני הוא – הרי הוא בנו של השני. ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון, הכה את זה וחזר והכה את זה, קלל את זה וחזר וקלל את זה – הרי זה פטור. הכה שניהם כאחד, קלל שניהם כאחד – חייב. רבי יהודה אומר: המכה את אביו ואת אחר כאחת – פטור. המקלל את אביו ואת אחר כאחת – חייב. היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני – הן לא חולצין ולא מיבמין, וכן הוא להן – לא חולץ ולא מיבם. היו לו אחין מן הראשון ואחין מן השני שלא מאותה האם – הוא להן חולץ ומיבם, והן לו – אלו חולצין ואלו מיבמין.

ו. האשה שיצא עליה שם רע – ולדות כשרין, מפני שהן בחזקת הבעל. רבי יהודה אומר: שניהן מבית אב אחד – נוטלין חלק אחד.

ז. מצות חליצה בשלשה, שיהו יודעין לקרות כעין דינים. רבי יהודה אומר: בחמשה. אמר רבי אליעזר ברבי שמעון: מעשה וחלצה לפני רבי ישמעאל ביחידי בלילה.

ח. חלצה בסנדל שנפחת¹ ומקבל את רב הרגל, במנעל שנפרס² וחופה את רב הרגל, בסנדל של שעם³, בסנדל של סיב⁴, ובקב הקטע⁵, במוק⁶, ובסמיכת הרגלים⁷,

¹ מן הסנדל אבל עודנו מקבל את רב הרגל.

² שנקרע קצת.

³ קלפי עץ הנקרא גמא.

⁴ עקר ושרש.

⁵ אדם שנקטעו רגליו, והוא חולץ על ידיו, ומשים את ידיו ופאתי רגליו בכתמים של עור,

בתיבות עץ חקוקות כמו קב.

⁶ נעל של לבד, והוא קשה ומגן.

⁷ תתיכות העץ החקוקות כדי להשים בהן את פאתי רגליו ולסמכן – חליצתה כשרה.

⁸ הינו שהנעל היתה של בגד אך היתה מכסה ומחפה בשל עור.

מַעֲשִׂית, בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל – כְּשֶׁרָה. בְּבֵית דִּין שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים – פְּסוּלָה. בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הָיוּ חוֹבְטִין אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים לוֹ: 'עֲשֵׂה מַה שֶּׁרָבִי פְּלוֹנִי אוֹמֵר לָךְ'.

יא. חוֹלְצִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׁאִין מְכִירִין אוֹתָהּ, מִמָּאֲנִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׁאִין מְכִירִין אוֹתָהּ, לְפִיכֶךְ הָאִשָּׁה שְׁאֲמָרָה: 'חֲלָצְתִּי' – תָּבִיא רְאִיָּה לְדַבְּרֶיהָ. 'מֵאֲנִתִּי' – תָּבִיא רְאִיָּה לְדַבְּרֶיהָ.

יב. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ כּוֹתְבִין שְׁטֵר חֲלִיצָה: קָרְבָּתָ לְקַדְמָנָא וְשֵׁרֶת סִינִיָּה מִרְגְּלִיָּה דִּימִינָא⁹, וְרִקְתָּ קַדְמָנָא רַק דְּמִתְחִיָּא, וְאִמְרָתָ¹⁰ (דְּבָרִים כה, ט): "כִּכָּה יַעֲשֶׂה" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: חֲלִיצָה מְעַכְבֶּת וְאִין רְקִיקָה מְעַכְבֶּת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הוּאִיל וְלֹא רָצָה לְהִקָּים לְאֶחָיו שֵׁם בִּישְׂרָאֵל, יָבֵא וְיִטֵּל לוֹ הַשֵּׁם תַּחַת הַשֵּׁם (דְּבָרִים כה, י): "וְנִקְרָא שְׁמוֹ בִּישְׂרָאֵל" וְגו'.

יג. מִצְוָה בְּדִינִים וְלֹא מִצְוָה בְּתַלְמִידִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִין לוֹמֵר – "חֲלוּץ הַנֶּעֱל"; שְׁלֹשׁ פְּעָמִים! אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֵׂה וְהִינֵנוּ יוֹשְׁבִין לְפָנֵי רַבִּי טָרְפוֹן, וְאָמַר לָנוּ: 'עֲנוּ בְלָכֶם – חֲלוּץ הַנֶּעֱל, חֲלוּץ הַנֶּעֱל, חֲלוּץ הַנֶּעֱל'.

⁹ קָרְבָּתָ לְפָנֵינוּ, וְהַתִּירָה נִעְלָו הַיּוֹמֵנִית מֵעַל רִגְלָו.

¹⁰ וְרִקְתָּ לְפָנֵינוּ רַק שְׁנִירָאָה, וְאִמְרָתָ.

24	ראשון	ה	<p>עלות השחר _____ 04:25</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:30</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:52</p> <p>שקיעה _____ 07:34</p> <p>צה"כ _____ 07:53</p> <p>בבלי: חולין כד ירושלמי: בבא קמא כג תוספתא: יבמות ו ג"ך: דברי הימים ב יא רמב"ם: שבת ג</p>
25	שני	ט	<p>עלות השחר _____ 04:25</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:30</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:52</p> <p>שקיעה _____ 07:35</p> <p>צה"כ _____ 07:54</p> <p>בבלי: חולין כה ירושלמי: בבא קמא כג תוספתא: יבמות ז ג"ך: דברי הימים ב יב רמב"ם: שבת ד</p>
26	שלישי	י	<p>עלות השחר _____ 04:24</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:30</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:52</p> <p>שקיעה _____ 07:35</p> <p>צה"כ _____ 07:54</p> <p>בבלי: חולין כו ירושלמי: בבא קמא כה תוספתא: יבמות ח ג"ך: דברי הימים ב יג רמב"ם: שבת ה</p>
27	רביעי	יא	<p>עלות השחר _____ 04:24</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:30</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:52</p> <p>שקיעה _____ 07:36</p> <p>צה"כ _____ 07:55</p> <p>בבלי: חולין כז ירושלמי: בבא קמא כה תוספתא: יבמות ט ג"ך: דברי הימים ב יד רמב"ם: שבת ו</p>
28	חמישי	יב	<p>עלות השחר _____ 04:23</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:30</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:52</p> <p>שקיעה _____ 07:37</p> <p>צה"כ _____ 07:56</p> <p>בבלי: חולין כח ירושלמי: בבא קמא כז תוספתא: יבמות י ג"ך: דברי הימים ב טו רמב"ם: שבת ז</p>
29	ששי	יג	<p>עלות השחר _____ 04:23</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:30</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:52</p> <p>שקיעה _____ 07:37</p> <p>צה"כ _____ 07:56</p> <p>בבלי: חולין כט ירושלמי: בבא קמא כח תוספתא: יבמות יא ג"ך: דברי הימים ב טז רמב"ם: שבת ח</p>
30	שב"ק	יד	<p>בהעלותך</p> <p>עלות השחר _____ 04:23</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:30</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:52</p> <p>שקיעה _____ 07:38</p> <p>צה"כ _____ 07:57</p> <p>בבלי: חולין ל ירושלמי: בבא קמא כח תוספתא: יבמות יב ג"ך: דברי הימים ב יז רמב"ם: שבת ט</p>

בְּמִי אַתָּה מוֹצֵא סִדְרֵי תוֹרָה בְּמִי שְׁמֻשָּׁפִים וּמַעֲרִיב עֲלֵיהֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ
וּמִשְׁחִיר אֶת פָּנָיו עֲלֵיהֶם בְּעוֹרֵב וּמִשִּׁים עֲצָמוֹ אַחֲרָיו עַל בְּנָיו בְּעוֹרֵב.

(סֵפֶר הַמִּדְּוֹת אוֹת לְמֹדֵד סִימָן צ"א)